

ผลของการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ปริญญาณิพนธ์
ของ
แสงเดือน จุฑาริ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

155-4268

คศ๒๑๘

๖.๖

ผลของการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

แสงเดือน จุฑาริ

10 616 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2546

๖ ๖๖๖๖ ๖.๖

แสงเดือน จุฑาริ. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ตลอดช่วงเวลาการจัดกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 12 คน เพื่อจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยขณะทดลองและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เมื่อเทียบกับก่อนทดลองมีการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตลอดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองโดยไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 6 สัปดาห์ เมื่อติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 - 10 พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองลดต่ำลง

THE EFFECTS OF MORNING TALK ACTIVITIES CULTURE - BASED
ON SELF-CONFIDENCE ON PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT
BY
SANGDUEN JUTHAREE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2003

Sangduen Jutharee. (2003). *The Effects of Morning Talk Activities Culture-Based on Self-Confidence on Preschool Children*. Master thesis. M.Ed, (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Kulya Tantiphlachiva, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

This study aimed to investigate the changing of self - confidence of preschool children through morning talk activities with culture based.

The subjects consisted of 12 male and female in Preschool children, aged around 5-6 years old during the first semester of 2002 academic year, at wat Dantubtako school through purposive sampling. They were experienced morning talk activities culture - based 10 weeks.

The instrument for the study included plan of morning talk activities culture - based and self-confidence observation scale with reliability of 0.9 by two observers. Then data were analyzed by One Way Repeated Measures – ANOVA

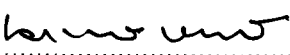
The results revealed that self - confidence of Preschool children after attaining morning talk activities culture - based was significantly changed at.001 level, therefore their self-confidence increased thorough the session of the morning talk activies during 6 weeks and decreased at weeks 9 and 10.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

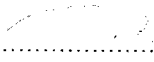
ผลของการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

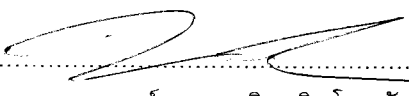
ของ
นางแสงเดือน จุฑาริ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

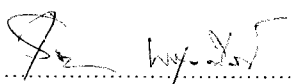

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์


.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)


.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)


.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)


.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยตลอดมาในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูพนิจ เกษมณี, อาจารย์ดาร์วิน อุทัยพยัคฆ์, อาจารย์สดี ษะนะกุล, อาจารย์อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์, อาจารย์อารมณ งามสุขสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู และขอขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่ายิ่งกับผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยทุกคนที่ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายที่ท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความห่วงใยและเป็นกำลังใจเสมอมา

ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิด และอีกหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

แสงเดือน จุฑารัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	9
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	10
ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	10
ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....	13
ความหมายของวัฒนธรรม.....	13
ความสำคัญของวัฒนธรรม.....	14
ลักษณะของวัฒนธรรม.....	15
ประเภทของวัฒนธรรม.....	17
สภาพทั่วไปและความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี.....	18
วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน.....	18
วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว.....	24
วัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง.....	27
วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโชน.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	38
การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงาน-	
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.....	38
การจัดการศึกษาปฐมวัยหลายวัฒนธรรม.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	59
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	61
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	73
ภาคผนวก ก.....	74
ภาคผนวก ข.....	79
ภาคผนวก ค.....	83
ภาคผนวก ง.....	85
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	91

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	45
2 แสดงวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต	46
3 ตารางการทดลอง	47
4 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงทดลอง 6 สัปดาห์	49
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง ขณะการทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน	53
6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย 9 สัปดาห์	53
7 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย	55
8 คะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน ของเด็กปฐมวัยก่อนทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลอง	55
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเอง แยกรายด้านของเด็กปฐมวัย 9 สัปดาห์	56
10 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย	58

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย	54
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย	57

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญว่าการศึกษากลับมาเป็นกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพของคนไทยให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถทั้งด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมไปถึงการมีบุคลิกภาพความคิดความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และเนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับตัวหรือการพัฒนาบุคลิกภาพให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่เป็นคุณลักษณะจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมคือความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่มีคุณลักษณะอันนี้มากก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพเพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมเพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพที่จะส่งผลให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง สุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ. 2537 : 1) และเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ มีต้นกำเนิดมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากครอบครัว จากสถานศึกษา ดังที่คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 15 – 16) กล่าวว่าช่วงอายุปฐมวัยว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาการของชีวิต ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เด็กได้รับในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่^๑ ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพด้วยวิธีการที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญยิ่ง อิริคสัน (Erikson. 1975 :220 – 222) ได้กล่าวว่าถึงการเสริมสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองของเด็กที่ควรตระหนักว่า ถ้าเด็กมีโอกาสดำเนินการต่าง ๆ และได้รับการยอมรับ ผู้ใหญ่ให้โอกาสเด็กได้ซักถามปัญหาเปิดโอกาสให้เด็กลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองย่อมเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กด้วย สอดคล้องกับมาสโลว์ (Maslow. 1954 : 411) ที่กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองนั้น สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้เพราะคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จมีความภาคภูมิใจในตนเองต้องการให้คนอื่นยอมรับกับความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองนั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ที่เนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมแก่เด็กให้พัฒนาอยู่เสมอ^๒(พรณี ช.เจนจิต. 2528 : 68–69)

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การพัฒนาและการส่งเสริมบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเองยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร เพราะจากการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยโดยทั่วไปไม่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กมากนัก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และจากรายงานของกรมวิชาการ (2537 : 1) เด็กไทยส่วนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเองเพราะวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ครุมีบทบาทมากที่สุด โดยครูเป็นผู้กำหนดและ

บังคับให้เด็กทำตาม ซึ่งสภาพการเรียนการสอนลักษณะนี้ก่อให้เกิดทัศนคติที่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ น้อยมาก การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก ควรควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนพฤติกรรมที่ดีของเด็ก กิจกรรมที่ควรเปิดกว้างให้เด็กทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สนุกสนาน (อรพิน หงวนศิริ. 2534 : 248 – 250)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคมอันเป็นผลจากการที่มนุษย์เรียนรู้จากธรรมชาติ จากสังคมและสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ของพฤติกรรมมนุษย์ เช่น ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และปัจจัยสี่ แล้วสังคมประสบการณ์ที่เรียนรู้มาเพื่อใช้ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมา (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2536 : 4) สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะมีการปรับตัวพัฒนาวัฒนธรรมให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในขณะนั้น ๆ และมีการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามา และในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นจะใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น วิธีปากต่อปาก หรือจารีกลบนตึกลา การเขียนใส่ในลานและบันทึกลงสมุด เป็นต้น (ธนู บุญยรัตพันธุ์. 2531 : 34 – 37) ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตของมนุษย์จะมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันระหว่างคนต่างชุมชน ต่างวัฒนธรรม ต่างภาษา การแลกเปลี่ยนจึงก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2538 : 42) ซึ่งวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ย่อมมีเนื้อหารูปแบบ บทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป หากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อกันโดยส่วนรวมแล้ว ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน สภาพความแตกต่างกันเช่นนั้นเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 119 – 120) ในบางสังคมที่มีวัฒนธรรมย่อยที่มีความแตกต่างสูงในความเชื่อและวิถีชีวิตหลัก ๆ เช่น สังคมที่นับถือศาสนาพุทธกับสังคมที่นับถือศาสนาอิสลาม การพยายามกลืนคนไทยมุสลิมให้ยอมรับและปฏิบัติตามตนเองเดียวกันกับคนไทยพุทธย่อมเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและต่อต้าน เพราะศาสนาอิสลามได้กำหนดวิถีชีวิตปฏิบัติในชีวิตประจำวันไว้อย่างเข้มงวด และไม่อาจยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามวิถีของคนกลุ่มใหญ่คือ ไทยพุทธ ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นความแตกแยกภายในสังคม (ประกายจันทร์ เหล่าอ่อน. 2539 : 2)

ในประเทศทางตะวันตก ซึ่งกลุ่มคนมีความแตกต่างกันสูง เช่น คนผิวขาว และคนผิวดำ รวมทั้งการต่อต้านจากการกดขี่ให้วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมีสถานะต่ำกว่า เช่น ชาวอเมริกัน อินเดียแดง ชาวอเมริกันเม็กซิกัน เป็นต้น ได้พัฒนาแนวคิดใหม่ในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ โดยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันและเคารพสิทธิของกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน เรียกว่า พหุสังคม (ประกายจันทร์ เหล่าอ่อน. 2539 : 2; อ้างอิงจาก อมรา พงศาพิชญ์, 2537) นักการศึกษาได้รับแนวคิดพหุสังคมมาพัฒนาเป็นแนวคิดทางการศึกษา เรียกว่า การศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Multicultural Education) เกเวน คูเลี่ยน ซี เบเกอร์ (Gween Dollin C Baker. 1994) กล่าวว่า การศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาที่เริ่มจากความแตกต่างระหว่างบุคคลและค้นหาเพื่อผลิตคนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มีความสอดคล้องกลมกลืนในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน (ประกายจันทร์ เหล่าอ่อน. 2539 : 2 ; อ้างอิงจาก Gween Dollin C Baker. 1994) ส่วนแบงค์ (Bank. 1994) กล่าวว่า การศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทาง วัฒนธรรมในโรงเรียนนั้นผู้ที่มิบทบาทมากที่สุด คือ ครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาที่ให้ความสนใจในการจัดการศึกษาในสังคมที่มีหลายวัฒนธรรมพบว่า เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมจะมาโรงเรียนด้วยทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนที่มีความแตกต่างไปจากตัวเอง ในการจัดการศึกษาสำหรับชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมในระดับชั้นอนุบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการช่วยเหลือเด็กให้เริ่มต้น

จากจุดที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเด็กที่เริ่มเข้าเรียนเป็นที่จะต้องเพิ่มความละเอียดอ่อนหรือความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญมากสำหรับการศึกษาระดับต่อไป (ประกาศนียบัตร เหล่าอ่อน. 2539 : 2 ; อ้างอิงจาก Bank. 1994) สอดคล้องกับ ซุนาล (Sunul) ที่กล่าวว่า ในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมนั้น การจัดการเรียนการสอนควรจะมุ่งเน้นในการพัฒนาเด็กให้เกิดความรู้สึกที่ดีทัศนคติและมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นเป็นสำคัญตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยอนุบาล (ประกาศนียบัตร เหล่าอ่อน. 2539 : 2 ; อ้างอิงจาก Sunul. 1990) นอกจากนี้ แบงค์ (Bank, 1994) ยังสรุปไว้ว่า การจัดการศึกษาให้เด็กที่อยู่ในสังคมหลายวัฒนธรรมนั้นจะต้องปลูกฝังให้เด็กเกิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน ครูต้องมีไหวพริบที่ไวต่อวัฒนธรรมอื่นและระมัดระวังการล่วงเกินวัฒนธรรมอื่น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความเท่าเทียมกันในประสบการณ์การเรียนรู้และสภาพ จัดความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกลางกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเด็กหลายวัฒนธรรมที่สำคัญประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ปลูกฝังให้เด็กเหล่านี้เกิดความรู้สึกที่ดีและมองเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น เพื่อให้การศึกษามีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้การปรับตัวของเด็กทางบ้านสู่โรงเรียน ผู้ให้การศึกษจะต้องเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่บ้านและวัฒนธรรมที่ติดตัวมากับเด็ก

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตภาคกลางของประเทศไทย ทิศเหนือติดกับจังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ติดกับจังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดนครปฐม, จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาคร ทิศตะวันตกติดกับประเทศพม่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม การประมง ค้าขาย ทำไร่ทำสวน และรับจ้าง ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรีมีหลายวัฒนธรรม เช่น คนไทยเชื้อสายมอญ คนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายลาว คนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง และคนไทยเชื้อสายพม่า (เสาวภา ไพทยวัฒน์. 2538 : 35 – 36) นอกจากนี้ประชากรบางส่วนเป็นคนที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งพวกหลังนี้จะอพยพมาเพื่อทำไร่ไถ่และรับจ้างทั่วไป

เด็กปฐมวัยในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน และกลุ่มเด็กไทยภาคกลาง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศิลปะการแสดง ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างทางด้านวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่มทำให้ผู้วิจัยพบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาในด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การกล้าแสดงออก โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาวที่ย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เด็กจะไม่กล้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนชอบอยู่คนเดียวไม่เล่นกับใคร มีความรู้สึกอายที่ต้องรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักหรือการใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารกับผู้อื่นไม่เข้าใจ ทำให้เด็กไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก นอกจากนี้ยังพบปัญหาผู้ปกครองไม่อนุญาตให้บุตรหลานทำกิจกรรมที่เป็นของวัฒนธรรมอื่น เช่น ผู้ปกครองเด็กไทยภาคกลางไม่ยอมให้ลูกหลานรำเซิ้ง ตามวัฒนธรรมของเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง โดยอ้างว่าลูกหลานไม่ใช่คนไทยโซ่ง ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมคนอื่น ซึ่งการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมของตนและคนอื่นจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนและของคนอื่น (ประกาศนียบัตร เหล่าอ่อน. 2539 : 29)

จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสหกรณ์เข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมสหกรณ์เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศิลปะการแสดง การละเล่น เครื่องใช้ ของเด็กปฐมวัยทั้ง

4 กลุ่มวัฒนธรรม คือ กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน และ กลุ่มเด็กไทยภาคกลาง ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงหลังจากหยุดการทดลอง 2 สัปดาห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบว่ากิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้นำไปใช้ในการพัฒนาเด็กให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก จำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยมีขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน

2.2 จัดกลุ่มเด็กจากข้อ 2.1 ตามวัฒนธรรม จำแนกได้ 4 กลุ่มวัฒนธรรมคือ กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง จำนวน 6 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว จำนวน 5 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน จำนวน 8 คน และ กลุ่มเด็กไทยภาคกลาง จำนวน 13 คน จากจำนวนเดิม 32 คน

2.3 เมื่อจัดกลุ่มเด็กตามวัฒนธรรมแล้ว ครูประจำชั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 3 อันดับสุดท้ายของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยทำการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง และติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 และ 10

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

2. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการกล้าแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็ก โดยผู้วิจัยได้แบ่งความเชื่อมั่นในตนเองออกเป็น 3 ด้านได้แก่

2.1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด สบตาคู่สนทนาในขณะที่พูด กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม ยกมืออยากร่วมกิจกรรม และ พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง

2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่ ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง ยอมรับในความสามารถของตนเอง ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ สนุกสนานในการทำกิจกรรม ตีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ

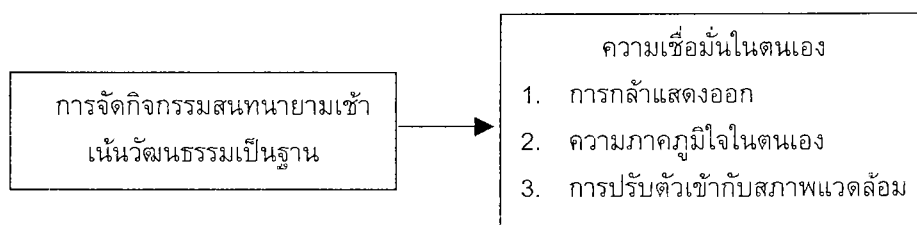
2.3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ได้แก่ บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบ ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และครู ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน

3. การจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กในช่วงเช้าของตารางกิจกรรมประจำวันด้วยการให้เด็กนำเรื่องราวและเหตุการณ์มาเล่า หรือพูดคุยกับครูและเพื่อนในชั้นฟัง ใช้เวลาวันละ 20 นาที

4. วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศิลปะการแสดง การละเล่นและ เครื่องใช้ในครัวเรือน ของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 กลุ่มวัฒนธรรม คือ กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว และ กลุ่มเด็กไทยภาคกลาง

5. กิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน หมายถึง การสนทนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านวิธีการดำเนินชีวิต ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศิลปะการแสดง การละเล่นและ เครื่องใช้ในครัวเรือน ของเด็กปฐมวัยด้วยการให้เด็กแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมาเล่าและสาธิตวัฒนธรรมของกลุ่มวันละ 1 กลุ่ม ใช้เวลา 20 นาที โดยมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกซึ่งกันและกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย



สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยขณะทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน จะมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันจากการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.2 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
 - 2.1 ความหมายของวัฒนธรรม
 - 2.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม
 - 2.3 ลักษณะของวัฒนธรรม
 - 2.4 ประเภทของวัฒนธรรม
 - 2.5 สภาพทั่วไปและความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี
 - 2.6 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน
 - 2.7 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว
 - 2.8 วัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง
 - 2.9 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโชนง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์
 - 3.1 การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 3.2 การจัดการศึกษาปฐมวัยหลายวัฒนธรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน

อีริกสัน (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2541 : 40 – 44 ; อ้างอิงจาก Erikson. N.d) ได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาในแนวทางการคิดที่เน้นความสำคัญของทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ (Psychological Environment) ว่ามีบทบาทในพัฒนาการบุคลิกภาพมาก อีริกสัน เป็น Neo – Freudian ได้เรียกทฤษฎีของเขาว่าเป็นทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพออกเป็น 6 ขั้น แต่สำหรับปฐมวัยมีเพียง 4 ขั้น จึงขอกล่าวเฉพาะ 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) ซึ่งเป็นขั้นในวัยทารก อิริคสันถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูเพราะช่วยตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาให้นมก็ควรจะให้และปลดเปลื้องความเดือดร้อน ไม่สบายของทารกอันเนื่องมาจากการขับถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวมักจะมามีคนมาให้กิน เวลาที่ผ้าอ้อมเปียกจะมีคนเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ คนเลี้ยง จะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อในตนเองว่ามีความสามารถที่จะใช้อวัยวะของตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อิริคสันได้กล่าวไว้ว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าว ตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม บางกรณีถึงกับเป็นโรคจิต

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ – ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous vs Shame and Doubt) อยู่ในวัยอายุ 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กได้มีความอิสระ พึ่งตัวเองได้ และมีความอยากรู้ อยากเห็น อยากจับต้องสิ่งของต่าง ๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กเริ่มที่อยากเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม ฉะนั้น พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาความสมดุลช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการสงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะมีความละอายใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ควรจะเน้นที่การให้โอกาสเด็กพึ่งตนเอง มีความเป็นอิสระทำอะไรได้ด้วยตนเอง มากกว่าการมีความรู้สึกอายและสงสัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3 – 5 ปี อิริคสันเรียกวัยนี้ว่าเป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ จะสนุก จากการสมมติของต่าง ๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะใช้ลังกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระพึ่งตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่พึ่งผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูดและการกระทำ อิริคสันอธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับฟรอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ดังนั้นเด็กชายในวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือนแม่ เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำแต่เมื่อเสร็จแล้วก็เป็นที่สมบรูณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเอง และไม่มีปมด้อย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ – ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) อิริคสันใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 – 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เฉยว่างหรืออยู่เฉย ๆ แม้ว่าเด็กที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนทั่วโลกก็พบว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน เด็กก็จะอยู่ในความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่าต้องมีประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่งมีความสามารถทำอะไรก็ทำได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดี ที่ทำงานซ้ำ สู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้นทำได้ดีกว่าคนอื่น และนอกจากนี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่นเห็นด้วย

เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานช้า เสร็จช้า แต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้มือได้ดี หรือเล่นกีฬาเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยทำให้เด็กไม่มึนปมด้อยและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification)

แนวคิดของมาสโลว์เห็นว่า มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น มาสโลว์จึงได้จัดความต้องการของมนุษย์เป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุด ขึ้นไปหาความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่ถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดซึ่งได้แก่ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การหลับนอน การขับถ่าย ฯลฯ ถ้าความต้องการขั้นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วขาดหมดทุกอย่าง ตั้งแต่อาหาร ความปลอดภัย ความรัก การตระหนักในความสามารถของตนเอง สิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมมากที่สุด คือ ความต้องการอาหาร ตราบใดที่เรายังมีความหิว ตราบนั้นเราจะไม่มีความต้องการในเรื่องอื่น เช่น คนที่กำลังมีความหิวจะทำได้แม้แต่การนกขิงวิ่งราว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า ทำแล้วถ้าตำรวจจับได้จะมีอะไรเกิดขึ้น หรือการที่เด็กในห้องเรียนเกิดความหิวยอมไม่มีจิตใจที่จะมาให้ความสนใจกับบทเรียนของครู แม้ว่าครูผู้นั้นจะได้เตรียมการสอนมาอย่างดีแล้วก็ตาม

2. ความต้องการความปลอดภัย ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์ก็จะมีความต้องการในเรื่องอื่นต่อไปอีก คือ ความต้องการความปลอดภัย ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการการคุ้มครองปกป้อง ความรู้สึกที่ปลอดภัยจากการคุกคามปลอดภัยจากความวิตกกังวล ความต้องการที่จะอยู่ในระเบียบความต้องการกฎหมายคุ้มครอง ตลอดจนต้องการความแข็งแกร่งของผู้คุ้มกัน

ในกรณีของเด็กนักเรียน เด็กทุกคนจะต้องไปโรงเรียน แต่เด็กจะไม่อยากไปโรงเรียน ถ้ารู้สึกว่าห้องเรียนมีไข้ที่ปลอดภัย เด็กจะหนีไปอยู่ที่อื่นซึ่งเด็กคิดว่ามีความปลอดภัยมากกว่า ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการความปลอดภัยทั้งสิ้น

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ ถ้าความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ คนจะมีความต้องการในเรื่องความรักและความเป็นเจ้าของขึ้นมาอีก คนทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองจะต้องเกี่ยวข้องกับ ไม่มีใครทนได้ถ้ารู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม มนุษย์ทุกคนอยากได้รับความรักจากคนอื่น อยากได้เป็นเจ้าของคนอื่น และในขณะเดียวกันก็อยากให้ตนเป็นที่รักและเป็นของใครสักคน

4. ความต้องการจะเป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องเป็นความต้องการที่จะรู้สึกว่า ตนเองมีค่าทั้งในสายตาตนเองและในสายตาของผู้อื่น คนที่ยอมรับนับถือในตนเองมองเห็นคุณค่าและความสามารถในตนเองนั้น มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย คนประเภทนี้จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ความร่วมมือและเป็นมิตร จะเป็นคนที่มีลักษณะยอมรับผู้อื่น เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวเองเช่นเดียวกับที่มีต่อตนเอง ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่สร้างสัมพันธภาพได้ดี เพราะไม่มีลักษณะข่มขู่ ลักษณะที่สองเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีความรู้สึกไม่ใคร่มั่นคงปลอดภัย ดังนั้นจะเป็นคนที่มีลักษณะค่อนข้างมั่นใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองแต่ฝ่ายเดียว โดยที่ไม่ใคร่ยอมรับ หรือเห็นคุณค่าในตัวเองเป็นคนที่สร้างสัมพันธภาพได้น้อยกว่าพวกแรก

5. ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเองหรือรู้จักตนเอง เมื่อความต้องการต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 4 ชั้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง โดยไม่มีการปกป้องและบิดเบือน พร้อมทั้งจะเปิดเผยตนเอง พิจารณาตนเองอย่างใจเป็นธรรม ยอมรับได้ทั้งในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของตนเอง เป็นความต้องการที่คนแต่ละคนต้องการที่จะเป็นคนชนิดที่เราเป็นไปได้ดีที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 32 – 33 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. n.d.)

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าพัฒนาการในช่วงวัยต้นของชีวิตมีความสำคัญมากต่อบุคลิกภาพ การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและความต้องการอย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาและสร้างรูปแบบพฤติกรรมขึ้นเป็นบุคลิกภาพที่ดีต่อไป

1.2 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของบุคคลซึ่งสามารถที่จะส่งเสริมพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

สุนิรัตน์ ฤทธิ์ธวัชชัยเลิศ (2530 : 13) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดหรือมโนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง คนที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง จะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า มีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง พึงพอใจและยอมรับทุกสิ่งทีประกอบเป็นตัวเอง มองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถและมีความสำคัญ

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 27) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ เด็กจะเกิดความมั่นใจตนเองได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กรู้จัก รวมทั้งการมีโอกาสมพบกับความสำเร็จของเด็กด้วย

อารี เกษมรติ (2533 : 18) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ห่อถอย และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 26) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่มีความกล้าหาญในการตัดสินใจกระทำการใด ๆ กล้าที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยไม่ลังเลสงสัยในเรื่องที่จะตัดสินใจกระทำการนั้น ๆ

กรมวิชาการ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้เรามีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต

สนธยา อ่อนน้อม (2538 : 36) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงการกล้าแสดงออก และมีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นคุณค่า ความสามารถของตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลนั้นปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ทุกสภาพการณ์และอย่างเป็นสุข

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง

1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 26) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ เป็นพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อารี เกษมรติ (2533 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต การปูพื้นฐานความมั่นใจในตนเองให้กับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิด กล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 27) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต ทำให้มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ รวมทั้งกล้าคิดและกล้าแสดงออก ไม่เฉยเมยต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และเป็นบุคลิกภาพของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน

วาสนา เจริญสอน (2537 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไป ตั้งแต่เล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องอาศัยความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิฐิคือ เปิดใจยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่นเสมอ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม เนื่องจากบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียน การทำงาน สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อบุคคลในสังคมมีความสุขจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ซูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 25 – 28) ได้สรุปพฤติกรรมสำคัญของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. กล้าในการคิด การพูดและการกระทำ
2. ใจคอก่อนคน ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
3. รอบคอบมีแผนงาน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
5. กล้าเสี่ยง (กล้าได้กล้าเสีย)
6. ชอบแสดงตัว
7. ไม่วิตกกังวลจนเกินไป
8. เป็นผู้นำ
9. รักความยุติธรรม

10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
11. ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
12. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูงและคิดว่าทำได้สำเร็จ
13. มีความเกรงใจและเห็นใจผู้อื่น

สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2517 : 24 – 25) ได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. กล้าพูดกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. จิตใจมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตนเอง
4. กล้าตัดสินใจไม่ลังเล
5. ไม่วิตกกังวล
6. กล้าเผชิญต่อความจริง
7. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่

ฉันทนา ภาคบงกช (2533 : 1) กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามต้องการ มองโลกในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

จากเอกสารดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้ที่มีความกล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจ และกล้าแสดงออก รวมทั้งมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

1.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กวัยนี้กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว อยากรู้ อยากเห็น ชอบทำตาม และเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียด เกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 7 – 8) ดังนั้นบุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก็คือผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใกล้ชิด ครู เพื่อน และบุคคลที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2526 : 40)

ฟรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู. 2521 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1965 : 26 – 29) ได้เน้นถึงความสำคัญของการปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็กเล็กมากที่สุด โดยกล่าวว่าในช่วง 1 – 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการกระทำตัวอย่างให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็ก ๆ จะเลียนแบบบิดา มารดา และผู้ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้นก็มิสาเหตุมาจากพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตนอยู่ใน

ขอบเขตที่พ่อแม่เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน (สมาลี วงศ์ปลุกแก้ว, 2526 : 19) จากการศึกษาของ เฮิร์ลลอค (Hurlock, 1964 : 661) พบว่า ผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย คือ ให้ความรัก ความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเองได้ สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย หรือแบบให้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกปลอดภัย ขาดความคิดริเริ่ม

สถาบันทางการศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล, 2531 : 23 – 24) นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถสูงในที่สุด จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (ซูชิฟ อ่อนโคสูง, 2516 :14)

จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก คือ พ่อ แม่ ครู และบุคคลที่เด็กรู้จัก บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน และสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซอร์แบน (Shoban, 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจและจากงานวิจัยของ แรดเก (Radke, 1964 : 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับ จะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเองและมีความรับผิดชอบสูง

มุสเสน (Mussen, 1969 : 261) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

โบว์แมนและแมทธิว (ประดินันท์ อูปรมัย, 2524 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Bowman and Mathews, 1960) และของ แมกซ์เวลล์ (Maxwell, 1960) ได้สรุปผลตรงกันว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน คือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กัวร์ (Goor, 1974 : 3514 - A) พบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์แบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์แบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นและความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน

สุทธภา โชติประดิษฐ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อย และการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น และการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มย่อยและแบบกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

ศุภสี ศรีสุคนธ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทั้ง 2 แบบ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์

พจมาน เทียนมนัส (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัดประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์ และประกอบการเล่นวาดภาพ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทั้ง 2 แบบ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัดประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัดประกอบการเล่นวาดภาพ

ภาณี เศรษฐวงศ์สิน (2541 : 65) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เสริมด้วยภาษาพูดกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เสริมด้วยภาษาพูด มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ปกติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ประกอบเป็นบุคลิกภาพที่ดีของบุคคล ควรปลูกฝังให้กับเด็ก และส่งเสริมให้พัฒนาสูงขึ้น โดยจัดสภาพแวดล้อมในชีวิตเด็ก ให้เอื้อต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

2.1 ความหมายของวัฒนธรรม

เสรีรักษ์ (2516 : 9) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมคือวิถีหรือทางดำเนินแห่งชีวิตของชุมชนหมู่หนึ่ง ซึ่งอยู่ร่วมกันในที่หนึ่งหรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ

พัทยา สายหนู (2534 : 109 – 110) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของมนุษย์ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่ได้ใช้วิธีการที่เป็นธรรมชาติล้วน ๆ เยี่ยงสัตว์ทั้งหลาย แต่มนุษย์อาศัยเครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์คิดทำขึ้น ช่วยการดำรงชีวิตร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ สิ่งต่าง ๆ นั้นได้แก่

ภาษา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องมือ วิธีการทำงาน การละเล่น การพักผ่อน ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี กฎหมาย ระเบียบ มารยาท ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ค่านิยม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2544 : 13) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมเป็น วิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมจึงมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545 : 42) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ซึ่งวิถีชีวิตคือ การดำเนินชีวิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น อันได้แก่การสร้างครอบครัว การครองชีพ การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางจารีตประเพณี การพักผ่อนและนันทนาการ อาหารการกิน ความเชื่อทางจิตใจ ตลอดจนอภิปรัชญาต่าง ๆ เป็นต้น

บาร์นาว (Barnouw. 1963 : 2) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิตของชุมชนกลุ่มหนึ่ง เป็นรูปแบบทั้งสิ้นของกระบวนการพฤติกรรมของการเรียนรู้ที่ค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นพิมพ์เดียวกัน ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาศัยภาษาและการเลียนแบบเป็นสื่อ

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ หรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเป็นปัจจัยที่กำหนดลักษณะ ความสัมพันธ์ หรือควบคุมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ซึ่งได้แก่ ภาษา อาหาร การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ การละเล่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม รูปแบบการทำมาหากิน

2.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคมและขณะเดียวกันวัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติมาก หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีงามที่เหมาะสมแล้ว สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ตรงกันข้ามหากสังคมนั้นมีวัฒนธรรมที่ล้าหลังมีแบบของพฤติกรรมที่ไม่ดี มีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้าและในที่สุดก็อาจสูญสิ้นความเป็นชาติได้ เพราะถูกรุกรานทางวัฒนธรรม

ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการศึกษาวัฒนธรรม เป็นต้นว่า การสร้างความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะว่าวัฒนธรรมคือการรอบหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคม ทำให้ทุกคนมีประเพณีที่จะปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้การกระทบหรือขัดแย้งกันลดน้อยลง ความยุ่งเหยิงวุ่นวายก็จะลดลง วัฒนธรรมที่ดีช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้าเช่น ความมีระเบียบวินัย การขยันประหยัด อดทน การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

ความสำคัญของวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้ (ณรงค์ เส็งประชา. 2532 : 18 – 19)

1. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ มนุษย์พ้นจากอันตรายสามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันก็ย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ

4. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม

5. ช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าชาตินั้นมีวัฒนธรรมที่ดี มีทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลัก ขยันประหยัด อดทน ความมีระเบียบวินัยที่ดี ฯลฯ สังคมนั้นก็จะเจริญรุ่งเรือง

วัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์และสังคมพัฒนาขึ้นโดยลำดับอย่างไม่มีการสิ้นสุด แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ในการปรับปรุงรับเอาหรือสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้ ถ้าวัฒนธรรมมีความเหมาะสมมาก ก็สามารถช่วยให้สังคมเจริญขึ้นได้มากเป็นเงาตามตัว และความเหมาะสมของวัฒนธรรมก็คือการก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในสังคม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมช่วยให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย เพราะวัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคม ทุกคนมีประเพณีที่จะปฏิบัติ ทำให้การขัดแย้งกันลดน้อยลง วัฒนธรรมที่ดีช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า

2.3 ลักษณะของวัฒนธรรม

ทุกสังคมต้องมีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกให้ปรากฏ จนทำให้บางท่านใช้เขตของวัฒนธรรมเป็นเครื่องแบ่งอาณาเขตของประเทศชาติได้ ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมจะประกอบด้วย (ณรงค์ เล็งประชา, 2532 : 5 - 6)

1. วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ป็นสิ่งช่วยในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นวัฒนธรรม

2. วัฒนธรรม เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง (integrative) เช่น ความรู้ ความเชื่อวิถีในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ

3. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแนวทางพฤติกรรมที่มีการเรียนรู้กันได้ (Learned ways of behavior) มิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน และลักษณะข้อนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์ปราศจากการเรียนรู้มาก่อน หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์เกิดจากการเร้าของสัญชาตญาณ (Instinct) ส่วนมนุษย์นั้นมิสมองอันทรงคุณภาพ จึงสามารถรู้จักคิด ถ่ายทอด และเรียนรู้ ขบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม

4. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกแห่งสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในขบวนการดังกล่าว ก็คือ การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อน ๆ ดำเนินสืบต่อเนื่องกันมาไม่ขาดสาย ดังนั้น วัฒนธรรม จึงมีลักษณะเป็น “มรดกแห่งสังคม” (Social Heritage)

5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็น (Super Organic) หมายถึงสิ่งที่ปรากฏการณ์อย่างเดียวกันในทางกายภาพ หรือชีวภาพนั้นอาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแง่ของวัฒนธรรมกล่าวคือ ของสิ่งหนึ่งอาจนำเอามาใช้ในความหมายที่ต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ทั้ง ๆ ที่ก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง ตัวอย่างเช่น

ล้น เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของทุกคน ชาวทิเบตนำมาใช้ในการแสดงออกซึ่งความเคารพนับถือด้วยการแลบลิ้น ส่วนชาวไทยกลับถือเป็นอาการแสดงที่ไม่สุภาพ เป็นต้น

6. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิต (way of life) หรือแผนดำเนินชีวิต (design for living) ของมนุษย์

7. วัฒนธรรม เป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุง ดัดแปลง สิ่งใดที่ไม่ดีหรือล้าสมัยก็เลิกใช้ไป สิ่งใดที่ดีก็ยังคงเอาไว้ใช้ต่อไป เช่น การเพาะปลูก เดิมใช้แรงสัตว์ ต่อมาเห็นว่าเป็นวิธีที่ล่าช้าและล้าสมัย จึงประดิษฐ์หรือซื้อเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้งานเพาะปลูก ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น

วัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง (Change) และมีการปรับตัว (Adaptive) ได้

8. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของส่วนรวมสิ่งที่จะถือเป็นวัฒนธรรมได้ จะต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับถือปฏิบัติ มิใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่งยอมรับถือปฏิบัติเท่านั้น

ส่วนวิเชียร รักการ (2529 : 30 – 31) กล่าวถึง ลักษณะของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ หมายความว่า วัฒนธรรมมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่โดยสัญชาตญาณหรือทางพันธุกรรม แต่วัฒนธรรมเป็นผลรวมทางด้านความคิดของมนุษย์ในแต่ละสังคม จากการศึกษาลักษณะนี้พบว่า การนำเอาเด็กทารกอินเดียไปเลี้ยงดูในประเทศจีน โดยไม่ยอมให้ติดต่อกับคนในสังคมอินเดียเลย เด็กคนนั้นจะเติบโตขึ้นมาในลักษณะของคนจีนทุกประการคือ พูดภาษาจีน มีความเชื่อถือแบบคนจีน คิดแบบจีน มีพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นจีน เว้นไว้แต่รูปร่างหน้าตาอันเป็นผลทางชีวภาพเท่านั้น

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม (Social heritage) หมายความว่า วัฒนธรรมมิใช่สมบัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่ว่าเป็นสมบัติของส่วนรวมซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นก่อนโดยวิธีการเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้ว โดยที่มนุษย์เรียนรู้วัฒนธรรมจากบรรพบุรุษและบุคคลรุ่นก่อนซึ่งเป็นผู้รักษาวัฒนธรรมเอาไว้ จึงเป็นเหตุให้วัฒนธรรมได้มีการถ่ายทอดผ่านมือไปสู่บุคคลรุ่นใหม่เรื่อยมาไม่ขาดสาย จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม คือเป็นมรดกทางความคิด ความรู้และวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งศีลธรรมจรรยาที่คนในสังคมได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติสำหรับการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ไม่มีวัฒนธรรมใดเลยที่ไม่มีอายุนานกว่าชั่วอายุคน เพราะพฤติกรรมทางสังคมที่พึงจะมีการยอมรับปฏิบัติเพียงบางส่วน หรือพึงจะมีการริเริ่มขึ้นมาใหม่ ๆ ยังไม่ถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ดังกล่าวแล้วว่าวัฒนธรรมเกิดขึ้นมาเพื่อรับใช้มนุษย์ เปรียบประดุจเขี้ยวเล็บของสัตว์ที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอาหาร ป้องกันตัวและต่อสู้เพื่อดำรงพันธุ์ให้คงอยู่ต่อไป แต่วัฒนธรรมมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเขี้ยวเล็บของสัตว์ในสาระสำคัญอยู่ประการหนึ่งที่ว่า วัฒนธรรมนั้นมนุษย์สร้างขึ้นมาเอง มิใช่สิ่งที่ธรรมชาติสร้างมาให้แบบเขี้ยวเล็บของสัตว์ทั้งหลาย โดยที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา วัฒนธรรมจึงอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงนี้ นักมานุษยวิทยาอธิบายว่า “ในขณะที่วัฒนธรรมมีการดำรงกระสวนไว้ในตัวของมันเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ การเปลี่ยนแปลงบางอย่างจะปรากฏให้เห็นได้ชัดอาจต้องใช้ระยะเวลาอันนาน แต่บางอย่างอาจเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้

4. วัฒนธรรมอาจพบจุดจบหรือตายได้ในที่สุด โดยเหตุที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางสังคม วัฒนธรรมจะมีชีวิตอยู่ได้ก็ต่อเมื่อยังมีมนุษย์ และมีสังคมอยู่เท่านั้น ถ้าปราศจากมนุษย์และสังคมเสียแล้ว วัฒนธรรมก็ถึงจุดจบได้ ซึ่งเราเรียกว่า “วัฒนธรรมที่ตายแล้ว” (Dead

Culture) เราศึกษาประวัติของสังคมในอดีตเราจะพบว่า มีสังคมหลายสังคมที่ได้สลายตัวไปแล้ว เช่น อาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรขอม และอาณาจักรโรมัน เป็นต้น ซึ่งเราไม่ทราบได้แน่นอนในบางกรณีว่าวัฒนธรรมจริง ๆ ของสังคมเหล่านี้มีรายละเอียดประการใดบ้าง นอกจากการจดบันทึกของนักประวัติศาสตร์ ซึ่งส่วนมากก็ไม่สมบูรณ์และมักบันทึกเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ทางการเมืองเท่านั้น วัฒนธรรมที่พบจุดจบแสดงว่าวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม และมนุษย์ในสังคมซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติผู้เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมย่อมเป็นผู้รับผิดชอบ

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ มีการถ่ายทอดเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ยอมรับนับถือกันจนกลายเป็นมรดกตกทอดในสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของสมาชิกในสังคม

2.4 ประเภทของวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (เลาวภา ไพทยวัฒน์. 2532 : 7 อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2522) ได้จัดแบ่งประเภทของวัฒนธรรมไทยไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. ด้านศิลปะ เช่น ภาษา ดนตรี วรรณคดี ฟ้อนรำ ละคร วิจิตรศิลป์ ประติมากรรม
2. ด้านมนุษยศาสตร์ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย
3. ด้านการช่างฝีมือ เช่น การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การจัดทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องทอง การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทำเครื่องปั้นดินเผา
4. ด้านกีฬาและนันทนาการ เช่น การละเล่น มวยไทย ฟันดาบ กระบี่กระบอง
5. ด้านคหกรรมศิลป์ เช่น ความรู้เรื่องอาหาร การประกอบอาหาร เสื้อผ้าและการแต่งกาย บ้านและการดูแลบ้าน ยาและการใช้ยา การอบรมดูแลเด็ก มารยาทในการดินอยู่ การต้อนรับแขก การรู้จักแก้ปัญหาในครอบครัว และการรู้จักประกอบอาชีพ

พวงผกา คุโรวาท (2539 : 37 – 39) ได้แบ่งประเภทวัฒนธรรมเป็น 2 ส่วน คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture)
2. วัฒนธรรมทางจิตใจ (Non-material Culture)

วัฒนธรรมไทยทางวัตถุ

ได้แก่ สิ่งที่คนไทยทำขึ้น สร้างขึ้น ดัดแปลงปรับปรุงขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ในประเทศเพื่อประโยชน์ในวิถีชีวิตของคน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยวดยานพาหนะ ที่อยู่อาศัย

วัฒนธรรมไทยทางด้านจิตใจ

ได้แก่ ความคิด ความมีระเบียบ ความมีศีลธรรม จรรยา มารยาท กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การปกครอง การเคารพเชื่อถือผู้ใหญ่ ศิลปวรรณคดี สถาบันครอบครัว

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1. วัฒนธรรมด้านวัตถุ ได้แก่ สิ่งที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนผลงานทางศิลปกรรม เช่น ภาพวาด รูปปั้น 2. วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ได้แก่ แบบแผนแห่งพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ภาษา ศิลธรรม มารยาท กฎหมาย เป็นต้น

2.5 สภาพทั่วไปและความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี

สภาพทั่วไปของจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตภาคกลางของประเทศไทย ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขาชัยวัน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสามพราณ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม และอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางคา อำเภอเมตตา จังหวัดทะวาย สหภาพพม่า แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบ้านโป่ง อำเภอบางแพ อำเภอโพธาราม อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง กิ่งอำเภอบ้านคา (มรกด. งามภักดี. 2543 : 39) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมง ค้าขาย ทำไร่ทำสวน และรับจ้าง จังหวัดราชบุรีได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ดอน และป่าเขา จึงทำให้จังหวัดราชบุรีมีผู้คนเข้ามาตั้งหลักแหล่งหลายเผ่าพันธุ์ เช่น มอญ จีน กะเหรี่ยง ไทยโซ่ง (เสาวภา ไพทยวัฒน์. 2538 : 35 – 36) นอกจากนี้นับตั้งแต่ภาคอีสานประสบปัญหาแห้งแล้ง สลับกับน้ำท่วม เกิดปัญหาการทำมาหากิน ทำให้ชาวอีสานจำนวนมากอพยพโยกย้ายออกไปหางานทำในส่วนต่าง ๆ ของประเทศนั้น ราชบุรีก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีคนอีสานอพยพมามาก ผู้ที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะมาทำสวนอ้อย รับจ้างตัดอ้อย

2.6 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน

การเข้าสู่ประเทศไทยของชาวจีน

ในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีนั้น มีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาค้าขายในบริเวณอ่าวไทย แถบเมืองชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ฯลฯ โดยนำสินค้าจากจีนบรรทุกเรือสำเภาเข้ามาในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และซื้อสินค้าจากชาวพื้นเมืองกลับไปขายในประเทศจีนในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. 2533 : 16 ; อ้างอิงมาจาก พลกุล อังกินันท์, 2524)

ในสมัยอยุธยาที่มีชาวจีนเป็นจำนวนมากได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งได้สตรีไทยเป็นภรรยาเสียเป็นจำนวนมาก (สาวิตรี ทัพพะสต, 2527 : 28)

ครั้นสมัยธนบุรีปรากฏว่าชาวจีนแต่จิวได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ชาวจีนสมัยนี้ได้รับการเอาใจใส่ รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจากทางการไทยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต่จิว ภาษาจีน “แต่จิว” เป็นภาษาทางเชื้อสายบิดาของพระเจ้าตากสินยกย่องว่าเป็นภาษา “จีนหลวง” (ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2532 : 16 ; อ้างอิงจาก ทวี วีระวงศ์เสรี. 2516 : 17)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นระยะที่คนจีนจำนวนมากอพยพเข้ามาแสวงประโยชน์ในเมืองไทย

แหล่งเดิมของชาวจีน

ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยนั้น มาจากบริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ประกอบด้วยกลุ่มภาษาใหญ่ ๆ 5 กลุ่มคือ

กวางตุ้ง อพยพมาจากมณฑลกวางตุ้ง

ฮกเกี้ยน อพยพมาจากฟูเจียนตอนใต้

แต้จิ๋ว อพยพมาจากบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งเรียกว่า “เซาซุ”

แคะ อพยพมาจากบริเวณตอนเหนือของมณฑลกวางตุ้งขึ้นไป

ไหหลำ อพยพมาจากบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะไหหลำ

สมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ปรากฏว่าชาวจีนที่เดินทางเข้ามาในไทยมากที่สุดคือ พวกแต้จิ๋ว (ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2532 : 17 – 18)

พิธีกรรมในรอบชีวิตของชาวจีน

โดยทั่วไปแล้วพิธีกรรมในชีวิตของชาวจีนจะมี 5 พิธีกรรม พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2533 : 42 – 51) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การรับขวัญเด็ก เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวจีนที่ให้ความสำคัญกับการเกิดของสมาชิกใหม่ในครอบครัว โดยจะจัดเครื่องเซ่นไปบูชาตามศาลเจ้าต่าง ๆ ที่ตนนับถือ เป็นการตอบแทนที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองให้ทารกและแม่ปลอดภัย หลังจากนั้นจะมีการเตรียมของขวัญเด็กในวันที่แม่และสมาชิกใหม่กลับจากโรงพยาบาลมาถึงบ้าน เมื่อทารกอายุครบเดือนก็จะมีพิธีโกนผมและพริกเด็กให้แม่ชื่อ “อาฟัว” ซึ่งจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่คอยคุ้มครองเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 15 ปี และเมื่อเด็กอายุครบ 3 เดือนก็จะมีการรับขวัญอีกครั้งหนึ่ง

2. การผ่านช่วงอายุ อันเป็นพิธีกรรมทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยกระทำเมื่อเด็กอายุได้ 15 ปีบริบูรณ์ โดยภายในครอบครัวจะเตรียมเครื่องเซ่นสำหรับไหว้แม่ชื่อที่ได้ดูแลเด็กมาจนครบ 15 ปีบริบูรณ์

3. การแต่งงาน พิธีกรรมการแต่งงานของจีนมีหลายขั้นตอน ซึ่งได้แก่

– การเลือกคู่ครอง โดยมีแม่สื่อหรือที่เรียกว่า “ปวงนัง” ถ้าแม่สื่อทำสำเร็จจะได้รับค่าตอบแทนจากการติดต่อนั้น และนอกจากนี้แม่สื่อยังทำหน้าที่เป็นผู้นำดวงชะตาของทั้งสองฝ่ายไปดูว่าเหมาะสมกันหรือไม่ ถ้าเหมาะสมก็จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนไปสู่ขอให้

– การสู่ขอ ภายหลังจากทราบท่าทีของฝ่ายหญิงแล้วก็จะมีการสู่ขอกัน

– การหมั้น ฝ่ายชายจะเดินทางไปบ้านฝ่ายหญิงพร้อมของหมั้น ซึ่งมี ทอง ขนม ผลไม้ ฯลฯ และจะมีผู้อาวุโสของทั้ง 2 ฝ่ายเป็นสักขีพยานในการหมั้นและฟังการตกลงในเรื่องสินสอด ส่วนของหมั้นที่ฝ่ายชายจัดมาให้ นั้นจะเขียนรายการไว้บนกระดาษแดงมอบให้ฝ่ายหญิงไว้เป็นหลักฐาน

– การส่งเงินสินสอด จะส่งให้ฝ่ายหญิงตามที่ได้มีการตกลงกันไว้และยังมีใบทับทิม (ถือว่าเป็นมงคล) ต้นทุเรียน หมายถึง ความมั่งคั่ง และขนมต่าง ๆ รวมทั้งเงินจำนวนหนึ่งสำหรับให้ฝ่ายหญิงจัดหาขนมจันอับแจกจ่ายญาติ ๆ เพื่อให้รับรู้การหมั้นหมาย

– กำหนดวันแต่งงาน ผู้ใหญ่ฝ่ายชาย (อาจจะทั้ง 2 ฝ่าย) จะหาฤกษ์กำหนดวันทำพิธีแต่งงาน หลังจากได้ฤกษ์ดีแล้วฝ่ายชายก็จะเขียนใส่กระดาษแดงด้วยตัวหนังสือสีทองส่งไปยังบ้านฝ่าย

หญิงพร้อมเงินค่าแต่งงานของเจ้าสาว ขนม ผลไม้ เมื่อฝ่ายหญิงรับทราบกำหนดพิธีและรับของแล้วก็จะเตรียมขนม กล้วยหอม ส้ม ลูกพลับ ลำไย ผ่าสำหรับพ่อแม่ฝ่ายชาย 1 สำหรับ เงินทองส่งไปยังบ้านฝ่ายชาย

— พิธีแต่งงาน เมื่อทราบกำหนดวันแต่งงานก็จะมีการออกบัตรเชิญไปยังญาติและเพื่อนสนิทของทั้งสองฝ่าย และในวันพิธีแขกที่ได้รับเชิญก็จะมาร่วมงาน หรือถ้าไม่ได้มาก็จะส่งเงินทองมาช่วยซึ่งมักจะลงด้วยเลขคู่ ส่วนฤกษ์รับตัวเจ้าสาวมายังบ้านฝ่ายชายอาจเป็นเวลากลางคืนหรือกลางวันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤกษ์กำหนด รถที่ใช้ในการไปรับตัวเจ้าสาวจะแต่งด้วยแพรแดงและลูกไม้ระย้าชื่อ คู่บ่าว – สาว ฝ่ายหญิงก็จะเตรียมข้าวของของตนไว้ให้พร้อมเพื่อจัดส่งไปพร้อมเจ้าสาว รวมทั้งเครื่องเรือนที่สำคัญสำหรับคู่บ่าว – สาว ซึ่งเรียกว่า “แก๊ง” เมื่อฝ่ายเจ้าบ่าวมารับเจ้าสาวนั้นมีธรรมเนียมห้ามเจ้าสาวพูดคุยกับเจ้าบ่าว

เมื่อขบวนเจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าบ่าวแล้ว ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะถูกนำไปเข้าพิธีไหว้ฟ้าดินซึ่งจัดไว้บริเวณกลางแจ้งของบ้าน โดยตั้งโต๊ะขนาดใหญ่มีอาหารประเภทเนื้อสัตว์ 10 ชนิด ขนม 5 ชนิด ผลไม้ 5 ชนิด เจ้าบ่าวจะจุดธูปเทียนแดงและแนะนำให้คู่บ่าว – สาวปฏิญาณต่อฟ้าดิน คำนับพ่อแม่ คำนับซึ่งกันและกัน เป็นเสร็จพิธี แม่สื่อก็จะนำทั้งคู่เข้าหอและอบรมสั่งสอนเจ้าสาวและกล่าวแต่สิ่งมงคล จากนั้นก็จะปล่อยให้คู่บ่าวสาวอยู่กันตามลำพัง วันรุ่งขึ้นเจ้าบ่าวและหรือแม่สื่อก็จะนำคู่บ่าวสาวมาคำนับพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ และทำพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ เจ้าที่เจ้าทาง และบรรดาศาลเจ้าที่มีอยู่ในบ้าน จึงนับว่าได้รับสะกัอย่างสมบูรณ์ จากนั้นจะรับประทานอาหารร่วมกัน ตอนเย็นก็จะมีการเลี้ยงแขกที่มาร่วมพิธี

ภายหลังแต่งงานแล้ว 3 วัน คู่บ่าวสาวจะจัดของคำนับซึ่งมีอาหาร 10 ชนิด ขนม 5 ชนิด ส่งไปให้พ่อแม่ฝ่ายหญิง ทางบ้านฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมอาหารไว้เลี้ยงดูลูกเขย คู่บ่าว – สาวจะคำนับบรรดาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงในวันนั้นด้วย (ซึ่งพิธีดังกล่าวนี้เรียกว่า “ตี่งจู๋”)

4. แซยิด ถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวจีนเมื่อมีอายุ 60 ปี หรือ 5 รอบอายุ โดยก่อนจะถึงวันครบรอบอายุ 60 ปี ลูกหลานจะเตรียมเสื้อผ้าชุดใหม่และข้าวของเครื่องใช้สำหรับงานเลี้ยงไว้ให้พร้อม ในวันงานก็จะสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ชำระร่างกายให้สะอาด และนำเครื่องเซ่นไปเซ่นไหว้เจ้าที่ในบ้าน และวิญญาณบรรพบุรุษ ครั้นตอนสายญาติพี่น้องและคนที่ได้รับเชิญก็จะส่งของมาอวยพร โดยมากจะเป็นแผ่นป้ายเขียนคำมงคลเป็น 2 ผืนคู่กัน หรืออาจเป็นผ้าแพรหรือสุรา ครั้นถึงเวลาเที่ยงก็จะร่วมกันอวยพร หลังจากนั้นก็จะรับประทานอาหารร่วมกัน

5. กงเต็ก เป็นการทำพิธีศพให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เพื่อแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผลมาจากพื้นฐานความเชื่อของลัทธิเต๋าและขงจื้อผสมผสานกัน พิธีกงเต็กนี้ถือว่าเป็นพิธีสังฆกรรมวิญญาณของผู้ตายไปสู่สุคติ เสร็จพิธีเหล่านี้แล้วจึงจะนำศพไปยังสุสานเพื่อทำพิธีฝังศพ

การทำพิธีกรรมในรอบปีของชาวจีน

ในรอบปีหนึ่ง ๆ ชาวจีนจะทำพิธีกรรมใน 8 เทศกาล ที่สำคัญคือ ตรุษจีน หยวนเซียว เซ็งเม้ง ขนมห้าง สารทจีน (เทกระจาด) ไหว้พระจันทร์ กินเจ และไหว้ศาลเจ้าประจำปี สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530.47 – 68) ได้อธิบายเทศกาลทั้ง 8 ของชาวจีนดังต่อไปนี้

1. ตรุษจีน (วันขึ้นปีใหม่) เป็นวันสำคัญที่สุดตามประเพณีจีนและถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน ซึ่งจะมีการเฉลิมฉลองการเริ่มศักราชใหม่ การบูชาเทพเจ้า และบรรพบุรุษ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจีนกล่าวว่า ตรุษจีน เป็นเทศกาลที่ถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับการประดิษฐ์ปฏิทินจีน (980 ปีก่อนพุทธศักราช) ตรุษจีนตามภาษาจีนแปลว่า “เทศกาลสันต์ฤดู” เทศกาลแรกของจีนจึงมีขึ้นสำหรับการเริ่มวัฏจักรทางการเกษตร โดยเฉพาะ แสดงว่าเทศกาลของจีนมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรในตอนเริ่มต้น

ด้วยเหตุที่ชาวจีนนับถือลัทธิขงจื้อและเต๋า ที่เน้นครอบครัวและธรรมชาติเป็นหลัก พิธีกรรมของตรุษจีนจึงเป็นพิธีกรรมในระดับครอบครัวมากกว่าระดับชุมชน แต่โดยทุกครอบครัวประกอบพิธีกรรมตรุษจีน ทำให้ตรุษจีนมีลักษณะเป็นเทศกาลของชุมชน วันตรุษจีนจะมี 3 วันคือ วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ ซึ่งตรงกับวันที่ 29 – 30 เดือน 12 และวันที่ 1 เดือน 1 ทางจันทรคติ

ก่อนวันจ่ายประมาณ 1 สัปดาห์ ชาวจีนจะมีการชำระบัญชีหรือปิดบัญชีประจำปี และทำการปิดกวาดทำความสะอาดบ้านเรือนอย่างพิถีพิถัน คือจะมีการขัดตู้ เติง โต๊ะ เก้าอี้ ทาสีบ้าน เปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอื่น ๆ ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่เป็นมาตั้งแต่โบราณ เพื่อการสาธารณสุขภายในครอบครัว

ในวันจ่าย ชาวจีนจะซื้อเปิด ไก่ และห่านเป็น ๆ ไปทำการเชือดเองและจะซื้อผลไม้สด ผลไม้กระป๋อง หมู ปลาและผักสดต่าง ๆ ทุกคนซื้อและคนขายจะแลกเปลี่ยนซื้อขายเฉพาะวันนี้เท่านั้น วันรุ่งขึ้นจะหยุดซื้อและจะหยุดอย่างนี้ไปอีกอย่างน้อย 4 วัน

ในวันไหว้ จะมีการไหว้ 3 เวลา คือ เวลาเช้า ชาวจีนจะไหว้เจ้าในละแวกบ้านตามศาลเจ้าจีน ศาลเจ้าที่ภายในบ้าน ตอนเที่ยงจะไหว้บรรพบุรุษ เมื่อไหว้เสร็จแล้ว พี่น้องจะรับประทานอาหารร่วมกัน ตอนบ่ายจะมีการไหว้เช่นผีเจ้าจัดไร้ญาติที่หน้าบ้าน ตามคติความเชื่อว่า ในหนึ่งปีวิญญาณจะได้รับการปลดปล่อยจากปรโลกให้มารับทานและเครื่องเซ่นไหว้จากมนุษย์บนโลก หลังจากการเซ่นไหว้แล้ว สมาชิกในครอบครัวจะรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน ในวันไหว้นี้จะมีการปิดกระดาดแดงเขียนด้วยหมึกสีทองไว้ตามหน้าบ้านเพื่อเป็นสิริมงคล เป็นต้นว่า ทูหนึ่งกำไรหมื่น นอกจากนั้นยังมีการตั้งเครื่องบูชาเจ้าต่าง ๆ เป็นต้นว่า ถ้ามีอาชีพค้าขายจะเซ่นนางกวัก ถ้ามีอาชีพชาวเรือจะเซ่นแม่ย่านาง จนถึงวันปีใหม่ และวันไหว้จะปิดท้ายด้วยการให้แต๊ะเอียหรืออั่งเปาแก่เด็กและคนชรา จากคนที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน ยกเว้นบริษัทห้างร้านจะให้อั่งเปาเป็นแบบโบนัสประจำปี

ในวันถือ สมาชิกภายในครอบครัวจะพาลูกหลานนำส้มไปค้ำน้ำปีใหม่ แต่ผู้อาวุโสซึ่งเป็นญาติสนิท ตามคติความเชื่อที่ว่า ส้ม เป็นสัญลักษณ์ของความกลมเกลียวสามัคคี เนื่องจากส้มมีลักษณะกลม ผู้อาวุโสจะรับส้มไว้ 2 ผล แล้วให้ส้มของตนแทนไป 2 ผล เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ด้วยส้มเพียง 4 ผล ก็สามารถพาเด็ก ๆ ไปอวยพรปีใหม่ได้ทุกบ้าน เด็กที่ไปอวยพรจะได้รับอั่งเปาจากผู้อาวุโส บางครั้งเด็กที่ไม่ได้ไปก็อาจได้รับอั่งเปาด้วย โดยฝากผู้ใหญ่ที่พาไป การอวยพรจะทำเฉพาะช่วงเช้า ช่วงบ่ายเด็ก ๆ จะทยอยกันกลับบ้าน และจะพากันไปเที่ยวในตอนเย็น และต่อไปอีก 2 – 3 วัน เป็นอย่างน้อย ส่วนบิดามารดาอาจจะนำดวงชะตาของบุตรหลานไปตรวจดูว่าในปีใหม่นี้จะมีเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายอย่างไร

2. หยวนเซียว เทศกาลหยวนเซียว ถือเป็นงานฉลองรับฤดูหนาวเพาะปลูก และขอพรจากเบื้องบนให้ประทานความอุดมสมบูรณ์ และฝนฟ้ามาให้ตลอดฤดูเพาะปลูกที่จะมีถึง เนื่องจากชาวในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฝนจึงมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่มาก หากปีใดฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลความอดอยากแห้งแล้งจะครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน แต่ถ้าหากปีใดฝนตกต้องตามฤดูกาลข้าวปลาอาหารจะอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นสายฝนจึงเปรียบเสมือนเส้นชีวิตของชาวจีน เนื่องจากชีวิตของชาวจีนต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศดังกล่าว จึงมีการเซ่นไหว้บูชาเทพเจ้าต่าง ๆ และบรรพบุรุษ เช่น การเซ่นไหว้ศาลเจ้า “เที่ยงกง” ซึ่งถือเป็นเทพแห่งฟ้าผู้ควบคุมโชคชะตาของบุคคลและกาลอากาศทั้งมวล

เทศกาลหยวนเซียวจัดเป็นงานใหญ่ระดับชุมชนที่ทุกครอบครัวจะต้องเข้าประกอบพิธี ในปฏิทินจีนมักจะกำหนดกันว่าเป็นต้นฤดูฝนหรือช่วงที่ฝนเริ่มตก โดยมีกำหนดเวลาคือวันที่ 15 ของเดือนที่ 1 เทศกาลดังกล่าวนอกจากจะประกอบพิธีกรรมเพื่อการเพาะปลูกแล้วในระดับชุมชนถือได้ว่าเป็นการสร้าง ความมั่นใจและเรียกขวัญได้ดีจากงานรื่นเริงที่ทำการในวันดังกล่าว

เมื่อถึงวันที่ 15 ของเดือนที่ 1 ชาวจีนจะเตรียมของเซ่นไหว้ไปศาลเจ้าในชุมชนของตน โดยเฉพาะศาลเจ้า “เทียนกง” อันถือเป็นการเซ่นไหว้ในระดับชุมชน และเตรียมของเซ่นไหว้เจ้าและบรรพบุรุษของตนที่บ้านซึ่งถือเป็นการเซ่นไหว้ในระดับครอบครัว โดยเซ่นไหว้ที่ศาลเจ้าก่อน แล้วจึงกลับมาเซ่นไหว้เจ้าและบรรพบุรุษที่บ้าน สำหรับศาลเจ้าทุกแห่งในวันนี้ตลอดทั้งวันจะจัดให้มีการละเล่น งานรื่นเริง มีทั้งละคร ภาพยนตร์ การเชิดสิงโต และอื่น ๆ บ้างก็มีการออกร้านเพื่อหาเงินบำรุงศาล ครั้นถึงเวลาเย็นก็จะมีการชุมนุมกันเพื่อที่จะประมูลสิงโตน้ำตากลกลับมาบ้านของตน สิงโตน้ำตาดังกล่าวนี้ นอกจากจะถือเป็นสัญลักษณ์ของความแคล้วคลาดจากภยันตรายต่าง ๆ แล้วยังถือเป็นความสมบูรณ์ที่จะได้รับเสมือนความหวานของน้ำตาลที่หล่อเป็นรูปสิงโต ส่วนรายได้จากการประมูลจะนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานและเครื่องบูชาต่าง ๆ ของศาลเจ้า

3. เซ็งเม้ง เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื๊อที่ถือว่าความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญ ขงจื๊อสอนให้มีความกตัญญูโดยเฉพาะต่อบุพการีทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และเมื่อถึงแก่กรรมไปแล้ว ในหนังสือชื่อ “หลี่ซื่อ” กำหนดเป็นเกณฑ์ว่าอย่างน้อยจะต้องไปคำนับหลุมฝังศพปีละ 3 ครั้ง แต่เท่าที่ปฏิบัติในปัจจุบันทำเพียงปีละ 1 ครั้ง ในเทศกาลเซ็งเม้งนี้เท่านั้น นอกจากนั้นกับบูชาที่หิ้งบรรพบุรุษซึ่งตั้งอยู่ที่บ้าน การไหว้บรรพบุรุษจึงถือเป็นการแสดงความกตัญญู และยังคงเป็นศรัทธาต่อลูกหลานด้วย

เทศกาลเซ็งเม้งถือเป็นพิธีกรรมในระดับครอบครัว และเครือญาติที่นับถือกันเท่านั้น กำหนดวันของแต่ละปีไม่แน่นอน แต่ตกในอยู่ในเดือน 2 ตามปฏิทินจีน กำหนดการเซ่นไหว้ สามารถกระทำได้ช่วงก่อนและหลังวันไหว้จริง 3 วัน เพราะต้องรอญาติพี่น้องซึ่งอยู่ไกลกันมาพร้อมหน้า

ในวันเซ็งเม้งลูกหลานจะนัดมาพร้อมกันที่บ้านบุตรชายคนโต ทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ณ หิ้งบูชา ก่อนหรือหลังจากนั้นแล้วแต่ความสะดวกและความพร้อมเพรียงกันของลูกหลานจะเดินทางกันไปยังสุสานเพื่อทำความสะอาด ตกแต่งประดับประดาสีต่าง ๆ ให้ดูสวยงาม และจัดอาหารคาวหวานมาเซ่นไหว้ บรรพบุรุษในระหว่างนั้นก็จะมีการจุดประทัด เพื่อเป็นการบอกกล่าวให้วิญญาณของบรรพบุรุษได้รับรู้ในการเซ่นไหว้ เสร็จพิธีแล้วจะมีการชุมนุมพบปะลูกหลาน

4. เทศกาลขนมจ้าง เทศกาลขนมจ้างเป็นเทศกาลที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ของคนจีน คนจีนส่วนใหญ่จะทำขนมจ้างมาไหว้ที่บ้านบ้าง ที่ศาลเจ้าบ้าง

5. สารทจีน วันสารทจีน คือวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 ตามปฏิทินจีนในวันนี้จะมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ โดยจะแยกการเซ่นไหว้ออกจากกัน คือ ชาวจีนจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษของตนก่อน มีการตั้งโต๊ะส่วนการเซ่นไหว้วิญญาณที่ไม่มีญาตินั้น จะจัดอาหารเป็นขาม ๆ อย่างเดียวกับที่เทียบไว้บนโต๊ะ พร้อมด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง แล้วตั้งไว้ที่พื้นใกล้กับประตูบ้าน และต้องจุดธูปไว้ในขามทุกใบ หรือทุกชิ้นของประเภทอาหาร การเซ่นไหว้ปกติทำกันในตอนใกล้เที่ยง ประมาณ 1 ชั่วโมง เป็นอันเสร็จพิธี จากนั้นเก็บอาหารบนโต๊ะบูชาบรรพบุรุษมารับประทานร่วมกันระหว่างพี่น้อง ส่วนอาหารที่พื้นให้เป็นทานไป

6. ไหว้พระจันทร์ เทศกาลนี้เป็นเทศกาลระดับชาวบ้าน และประกอบพิธีในแต่ละครอบครัว แต่ในปัจจุบันความสำคัญลดลงมาก คงเหลือแต่รูปแบบของพิธีกรรมให้เห็นเท่านั้น วันไหว้พระจันทร์คือวันที่ 15 เดือน 8 ตามปฏิทินจีน เมื่อถึงวันนั้นชาวจีนจะเตรียมศาลเจ้าหญิงเซียงจ้อ ซึ่งทำด้วยกระดาษเงินกระดาษทองประดับด้วยดอกไม้สี เป็นรูปศาลเล็ก ๆ หรือเป็นถ้ำภายในมีเจี๊วตรูปเจ้าหญิง นามที่ตั้งไว้ที่กลางแจ้ง ในเวลาค่ำพร้อมทั้งมีการตั้งโต๊ะบูชา ซึ่งมีอาหารและขนมเป็นอาหารเจหรือเป็นผลไม้ล้วน ๆ หรืออาจมีเครื่องสำอางเป็นเครื่องบูชาด้วยก็ได้ ระหว่างการบูชาจะมีการจุดประทัดดอกไม้ไฟและโคมกระดาษ บางแห่งจะมีเครื่องดนตรีประกอบเป็นงานรื่นเริงอย่างหนึ่ง

7. กินเจ ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ของจีน แต่ละคนที่นับถือชนบประเพณีอันนี้จะนุ่งขาวห่มขาวหรือแต่งกายด้วยผ้าสีขาวล้วนจะหันมาถือศีลกินเจอย่างเคร่งครัดละเว้นจากการปฏิบัติที่ทำให้จิตใจเสื่อมหมองมัว รักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์สะอาดเลิกเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เลิกฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และการข้องเกี่ยวในกามราคะ รวมทั้งการกล่าวเท็จ และดื่มสุรด้วย ผู้ที่นุ่งขาวเหล่านี้จะไปชุมนุมกัน ณ ศาลเจ้าตลอด 9 วัน ศาลเจ้าจึงเต็มไปด้วยผู้ถือศีลกินเจ สำหรับอาหารต่าง ๆ จะประกอบด้วยผักต่าง ๆ ล้วน ๆ แต่ละคนจะรับได้จากโรงครัวในศาลเจ้านั้น ๆ เสียงกลองและล่อโกะจะดังอยู่แทบทั้งวัน กลิ่นธูปควันเทียนจากไม้หอมกลบคลุ้งไปทั่ว

8. ไหว้เจ้าประจำปี เทศกาลไหว้เจ้าประจำปีมาจากความเชื่อที่ว่า ตลอดช่วง 1 ปี ที่ผ่านมาของการทำมาหากิน คนจีนจะถือว่าได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือจากบรรดาเทพเจ้าให้มีความสภาวะพัฒนามาเป็นลำดับ จึงได้จัดเทศกาลไหว้เทพเจ้าประจำปีขึ้น เพื่อแสดงความขอบพระคุณ เทศกาลนี้ถือเป็นเทศกาลระดับชุมชน โดยจะเริ่มทำกันในเดือน 12 ของจีน แต่จะเลือกวันใดแล้วแต่ชุมชนของสมาคม หรือมูลนิธิจะประชุมตกลงกันอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อถึงวันไหว้เจ้าประจำปี ชาวจีนส่วนใหญ่จะประกอบพิธีไหว้เจ้าที่บ้านก่อนถือเป็นธรรมเนียมในครัวเรือน ส่วนในชุมชนจะถือศาลเจ้าประจำชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดงานไหว้เจ้าประจำปี ภายหลังจากพิธีไหว้ขอบพระคุณเจ้าแล้วจะมีการเลือกกรรมการศาลเจ้าชุดใหม่เรียกว่า “เถ่าหนั่ง” คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่จัดการกิจการของศาลเจ้าตลอดปีใหม่ที่จะมาถึง และเมื่อใกล้เดือน 12 ของทุกปี คณะกรรมการบริหารศาลเจ้าจะจัดประชุมหารือกันในเรื่องการเตรียมงานเทศกาลไหว้เจ้าประจำปีตั้งแต่การหาฤกษ์ กำหนดวัน การปิดประกาศด้วยกระดาษแดงตามที่ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อแจ้งให้ชาวบ้านทราบถึงการเรียไหรเงินค่าใช้จ่ายในการเตรียมงาน ไหว้เจ้าประจำปีครั้งถึงกำหนดวันงาน กรรมการจะช่วยกันจัดโต๊ะบูชาหน้าศาลเจ้า ตั้งเครื่องเซ่นไหว้และชาวบ้านจะจัดเครื่องเซ่นไหว้มาสมทบในพิธีกรรมด้วย ผู้อาวุโสของชุมชนและกรรมการศาลเจ้าจะเป็นผู้เริ่มพิธีบูชาเสร็จแล้วชาวบ้านจะทยอยเข้าไปไหว้ต่อกันไปในบางชุมชนที่มีคนมากอาจต้องใช้เวลาไหว้ถึง 2 – 3 วัน จึงจะเสร็จพิธี ในตอนกลางคืนจะมีมหรสพต่าง ๆ เช่น จี๊ว ภาพยนตร์ ละคร จัดให้ชมโดยไม่คิดมูลค่า หรืออาจมีการเชิดสิงโตและมังกร และมีการประมูลของบูชาและของใช้หน้าศาลเจ้า เงินที่ได้จะใช้ในกิจกรรมของศาลเจ้าและของชุมชน เช่น การช่วยคนอนาถาโดยการให้ยืมไม่คิดดอกเบี้ย เป็นต้น จากการศึกษาสัมภาษณ์พบว่า ในเทศกาลไหว้เจ้าประจำปี ชาวจีนส่วนใหญ่จะมีการไหว้เจ้าและบริจาคเงินบำรุงศาลเจ้านั้น ส่วนการประมูลของศาลเจ้านั้นเป็นศรัทธาส่วนบุคคล และคนที่ไปศาลเจ้าส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสนใจเรื่องการชำระบัญชีศาลเจ้า

ภาษา

ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีหลายสำเนียงพูด ซึ่งเป็นภาษาที่สืบต่อมาจากตระกูลภาษาจีน – ทิเบต (Sino – Tibetan language family) แต่ภาษาพูดและเขียนของชาวจีนก็มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาในตระกูลดังกล่าวอย่างมาก เป็นต้นว่า แตกต่างจากภาษาทิเบตและภาษาพม่า ภาษาเขียนและภาษาพูดของจีนไม่ค่อยมีความกลมกลืนกัน คือชาวจีนจะใช้อักษรจีนตัวเดียวกัน แต่ออกเสียงตามกลุ่มภาษาพูดของแต่ละท้องถิ่น ยกเว้นภาษาจีนกลาง ซึ่งผู้มีความรู้ภาษาจีนสามารถใช้สื่อสารถึงกันได้ตลอด

ชาวจีนอพยพพำนักอยู่ในประเทศไทย เป็นชาวจีนชนบทจีนที่อพยพมาจากหลายท้องถิ่นของประเทศจีน จึงมีภาษาพูดท้องถิ่นของตนเอง กลุ่มภาษาพูดของชาวจีนในไทยมีอยู่ 5 กลุ่มคือ แต๊จิว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหล้าและแคะ ซึ่งแต่ละกลุ่มภาษาจะแสดงถึงถิ่นกำเนิดของตนอย่างชัดเจน แม้ว่าชาวจีนจะพูดภาษาท้องถิ่นที่ต่างต่างกัน แต่ชาวจีนยังสามารถสื่อความถึงกันได้ เพราะสำเนียงพูดที่มีระดับเสียงไม่เท่ากัน ไม่ได้

เป็นอุปสรรคจนฟังกันไม่ออก ยิ่งชาวจีนทุกกลุ่มภาษาพูดอยู่ปะปนกันและค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ทำให้ชาวจีนสามารถปรับสำเนียงพูดเข้าหากันได้ ที่สำคัญเมื่อการสื่อความหมายใช้ภาษาเขียน ชาวจีนจะสามารถอ่านได้ในกลุ่มภาษาพูดของตน (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. 2533 : 42 – 51 อ้างอิงจาก Punyodyana. 1971)

นาฏกรรมจีน

นาฏกรรมจีน มีปรากฏหลายชุด เช่น ปีกลองจิน หนั่งจิน หนุ่นจิน จิว แต่ละชนิดหาดูไม่ได้แล้ว นอกจากจิวซึ่งยังมีแสดงอยู่ แต่ความนิยมก็ลดลงไปมากโดยเฉพาะหมู่คนไทย สาเหตุสำคัญเนื่องจากฟังภาษาจีนไม่รู้เรื่อง และเนื้อเรื่องการแสดงเป็นไปอย่างเชื่องช้า อย่างไรก็ตามจิวเคยเป็นที่นิยมและจัดแสดงในงานพิธีต่าง ๆ รวมทั้งงานวัด (ณรงค์ เส็งประชา. 2532 : 49)

อาหาร

เต้าฮวย เป็นอาหารหวานชนิดหนึ่งของจีน ทำด้วยน้ำถั่วเหลืองที่มีลักษณะแข็งตัวจนใช้ช้อนตักเป็นแผ่น ๆ ได้ ประดับด้วยน้ำขิงต้มใส่น้ำตาล อาจจะใส่ปาทองโกตัวเล็ก ๆ ด้วย ก็ได้ มีรสชาติหวาน หอม และมีรสเผ็ดของขิง ต้องรับประทานขณะที่กำลังร้อนจึงจะดี ปัจจุบันก็ยังมีการขายอยู่และมีผู้นิยมรับประทานกันมาก (อุดม ดุจศรีวัชร. 2537 : 51)

อาชีพ

คนจีนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ประกอบอาชีพอื่น ๆ บ้าง ทำสวน ทำไร่ ทำนา ส่วนที่รับราชการมีน้อย (ณรงค์ เส็งประชา. 2532 : 50)

2.7 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย

สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินได้โปรดฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (ต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์เมื่อ พ.ศ. 2321 เนื่องจากพระเจ้าศิริบุญสารแห่งเมืองเวียงจันทน์เอาใจออกห่างไทยไปเข้ากับฝ่ายพม่า ผลของสงครามครั้งนั้นฝ่ายไทยเป็นฝ่ายชนะ พ.ศ. 2322 ไทยจึงได้กวาดต้อนผู้คนจากเวียงจันทน์ลงมาจำนวนมากพร้อมกับพระแก้วมรกตและพระบาง พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของลาว (สิลา วีระวงส์. 2539 : 147 – 151) คนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน หากเป็นเชื้อพระวงศ์หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จะถูกนำตัวไปกรุงเทพฯ แต่ถ้าเป็นชาวบ้านจะให้ตั้งบ้านเรือนแถบจังหวัดสระบุรีและทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คนไทยเชื้อสายลาวที่อยู่ในอำเภอจอมบึงส่วนใหญ่อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มาจากหลาย ๆ จังหวัด เช่น ขอนแก่น ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด ยโสธร คนไทยเชื้อสายลาวเหล่านี้อพยพมาเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนอ้อย หรือบางส่วนมารับจ้างปลูกอ้อยและตัดอ้อย บางพวกตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ส่วนบางพวกอาศัยแบบชั่วคราว คือเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวก็พากันมา พอหมดฤดูก็พากันกลับ โดยลูกหลานที่อยู่ในวัยเรียนก็ต้องติดตามพ่อแม่ไปทุกหนทุกแห่ง จึงเป็นปัญหาการย้ายโรงเรียนอยู่เป็นประจำ ซึ่งจากการรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538 : 13) พบว่า เด็กในวัยเรียนที่ย้ายถิ่นฐานไปกับพ่อแม่ จะประสบปัญหาการปรับตัวในถิ่นที่อยู่ใหม่

กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนี้

การแต่งกาย

การแต่งกาย ผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่นยาวปิดเข้าเล็กน้อย นิยมตกแต่งชายผ้าซิ่นที่เรียกว่า “ตีนซิ่น” หรือ “ตีนจก” และผู้หญิงอีสานในสมัยก่อนส่วนใหญ่จะนิยมทอผ้าซิ่นไว้ใช้เองโดยผ้าซิ่นที่ทอจะมีทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย โดยผ้าซิ่นใหม่นั้นจะทอเก็บไว้สำหรับใส่ไปวัดและในงานสำคัญ ๆ เช่น งานบุญ งานบวช และงานตามประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น และส่วนหนึ่งจะเก็บไว้ให้ลูกหลาน ส่วนผ้าซิ่นฝ้ายนั้นจะทำไว้ใส่ในชีวิตประจำวันและเสื้อจะสวมเสื้อแขนกระบอก ส่วนผู้ชายนั้นเวลาไปทำงานจะนุ่งกางเกงขายาว หรือเรียกตามภาษาถิ่นว่า “ซ่อง” กางเกงยาวเหนือเข่า เสื้อคอกลมผ้าหน้าติดกระดุม แขนกระบอกมีผ้าขาวม้าคาดเอว บางครั้งนุ่งโสร่งไหม โดยเฉพาะเมื่ออยู่กับบ้านมักนิยมนุ่งโสร่ง ซึ่งฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ทอให้

อาหาร

อาหารของคนไทยเชื้อสายลาวจะรับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก และกับข้าวที่เป็นที่นิยมคือน้ำพริกปลาร้า (ป่นปลา) แจ่วบอง (ปลาร้าสับ) ส้มตำ (ตำส้ม) โดยมีผักต่าง ๆ เป็นเครื่องจิ้ม ส่วนอาหารพิเศษเวลามีงานสำคัญ ๆ ที่นิยมได้แก่ ลาบ ก้อย น้ำตก ชกเล็ก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาหารขมหรือของหวานที่จะทำเฉพาะ มีพิธีกรรมที่สำคัญหรือเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น เวลามีกงานบุญของหมู่บ้าน ชาวบ้านจะทำขนมจิ้น (ภาษาถิ่นเรียก ขนมน้ำหรือบางแห่งเรียกข้าวปุ้น) ไปเลี้ยงรับรองแขกจากบ้านอื่นที่มาร่วมทำบุญ ประเภทของหวาน เช่น ขนดลอดช่อง ข้าวโป่ง ข้าวต้มมัด สาकुกวาน เป็นต้น

ภาษา

ภาษาพูดจะมีเสียงคล้ายกับภาษาของประเทศลาว แต่เสียงของพวกลาวเวียงจันทน์จะนิยมกว่าทางภาคอีสาน แต่บางจังหวัดที่อยู่ใกล้ลาวเวียงจันทน์ก็จะเหมือนกันเช่น นครพนม สกลนคร หนองคาย อุดรธานี เป็นต้น เสียงอาจจะผิดเพี้ยนกันไปบ้างในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่คำพูดจะเหมือนกันเช่น

เว้า (พูด) โหม (รวม) ชาว (ยี่สิบ) คิดฮอด (คิดถึง แชนฮิลลี่ (อรรยจริง ๆ) เอ็ดเวียก (ทำงาน) ข้อย (ใช้เรียกตนเอง) ออนซอน (ชื่นชมศรัทธา) สะออน (ชื่นชม) บักสิดา (ลูกฝรั่ง) บักฮุง (มะละกอ) เคียด (โกรธ) ฮั่ว (รู้) ชก-ลก-ชน-ลน (ชุ่มช่ำไม่เรียบร้อย) นัว (รสกลมกล่อม)

ศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดงจะมีหลายรูปแบบตามสภาพของสังคมในท้องถิ่น ซึ่งแยกเป็นอีสานเหนือและอีสานใต้ เช่น ทางอีสานเหนือจะมีหมอลำ ลายแคน ลำเต้ย เพลงโคราช โปงลาง รำเซิ้ง (เซิ้งกระติบเซิ้งบั้งไฟ เซิ้งกระดัง) ฟ้อนรำไทย การเส็งกลอง ฟ้อนขวยมือ และยังมีการละเล่นของอีสานใต้ เช่น กัณฑ์รีม เรือมอันเร (รำกระบพสาก) เจริญ (การขับลำนำ) โจลลามาวัด (เข้าผีมด) เรือมจับเตราะ (รำจับกรับ) เรือมตรด (รำตรุษสงกรานต์)

การละเล่น

การละเล่นของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะดัดแปลงมาจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่ และพฤติกรรมของสัตว์ เช่น ขโมยลักกลาย จำแจ่ว ลิงเกียลูก เดินหมากกูปกับ (เดินกะลา) อีหมุ่น ดึงครกดึงสาก

เครื่องใช้ในครัวเรือน

เครื่องใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกจักสาน เช่น กระติบ กระบุง กระจาด ตะกร้า

การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำไร่ ทำสวน การจับปลาโดยการตกเบ็ด หรือทอดแห ทอผ้าจะเป็นผ้าฝ้าย ที่ทำผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า หรือทอผ้าไหม

ประเพณี

ประเพณีของทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่จะคล้ายกันแทบทุกจังหวัด เช่น ฮีตสิบสอง (ประเพณีสิบสองเดือน) ประเพณีสู่ขวัญบายศรี จะทำให้กับคนที่รักใคร่ เคารพนับถือเท่านั้น หรือทำหลังจากหายป่วยหรือเจ็บมานานด้วยความดีใจ ก็จะสู่ขวัญบายศรีให้เป็นการเรียกขวัญกลับเข้าสู่ร่างของคนที่ยาจากป่วยไข้ดังกล่าว ประเพณีบั้งไฟ ประเพณีผูกเสี่ยว ประเพณีแข่งเรือแข่งเทียนเข้าพรรษา ประเพณีปราสาทผึ้ง มีอยู่ที่สกลนคร นครพนม และประเพณีไหลเรือไฟ จะมีอยู่ที่ จ.นครพนมแห่งเดียว ประเพณีบุญข้าวก่ำ ประเพณีวันสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญเผาส หรือการเทศน์มหาชาติ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน จะมีในเดือน 9 เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และประเพณีบุญข้าวสากจะมีในเดือน 10 คือข้าวสาก หรือสากกัณฑ์จัดมุ่งหมายเหมือนกับประเพณีบุญข้าวประดับดิน

ประเพณีผูกเสี่ยว

การผูกเสี่ยวคือการสัญญาจะเป็นเพื่อนรักเพื่อนสนิทกัน โดยมีพยานรู้เห็นเป็นสักขีพยาน การผูกเสยวนั้นจะนิยมผูกเสี่ยวระหว่างเพศเดียวกันคือชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง ที่มีอายุใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีอุปนิสัยคล้ายคลึงกันอีกด้วย

การผูกเสยวนี้นั้นพ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดให้ได้ นั่นคือพ่อแม่ รักใคร่สนิทสนมกัน เมื่อมีบุตรอายุรุ่นราวคราวเดียวกันก็จะจัดพิธีผูกเสี่ยวกัน เพื่อให้เด็กรักกันเรียกตามภาษาถิ่นว่า “เสี่ยวฮักเสี่ยวแพง” อีกกรณีหนึ่งเมื่อเจริญวัยแล้วพบเพื่อนที่ชอบพออุปนิสัยกัน ก็พากันมาพบพ่อแม่ แล้วทำพิธีผูกเสี่ยวกันเอง ฉะนั้นการผูกเสี่ยวของอีสานจึงมี 2 กรณี คือ พ่อแม่เป็นผู้จัดการให้ และผู้เป็นเสี่ยวเป็นผู้เลือกเพื่อนของตนเอง การผูกเสยวนั้นต้องยอมรับคู่เสี่ยวเป็นญาติกันทั้งโคตร และรักใคร่ปฏิบัติต่อกันดังญาติสนิท เช่นนับถือพ่อแม่ของเพื่อนเสมือนพ่อแม่ของตน รวมทั้งญาติพี่น้องของเสี่ยวด้วย (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. 2543 : 212)

ประเพณีบุญข้าวสาก

บุญข้าวสาก หรือสาก เป็นการทำบุญอย่างหนึ่งของประเพณีสิบสองเดือน หรือ “ฮีตสิบสอง” ของชาวอีสานโดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อมุ่งอุทิศส่วนกุศลให้ญาติสนิท เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา สามี ภรรยา พี่น้องที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว และอาจอุทิศให้เปรตทั่วไปด้วย

ก่อนถึงกำหนดวันทำบุญข้าวสาก คือ ราววันขึ้น 13 – 14 ค่ำเดือนสิบ ชาวบ้านจะเตรียมอาหารชนิดต่าง ๆ มีทั้งข้าว เนื้อ ปลา ข้าวเม่า ข้าวพอง ข้าวตอก ขนม และอาหารคาวหวานอื่นตลอดจนผลไม้ต่าง ๆ ไว้สำหรับทำบุญ สำหรับข้าวเม่า ข้าวพอง และข้าวตอกนั้น จะคลุกเข้ากันโดยใส่น้ำอ้อย น้ำตาล ถั่ว งา มะพร้าว ให้เป็นข้าวสาก (ข้าวกระยาสาร) แต่บางท้องถิ่นไม่นำข้าวเม่า ข้าวพอง และ

ข้าวตอกมาคลุกเข้าด้วยกันคองแยกไปทำบุญเป็นอย่าง ๆ เมื่อเตรียมสิ่งของทำบุญเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะเอาข้าวปลาอาหารที่มีอยู่ไปส่งญาติพี่น้องและผู้รักใคร่นับถือ อาจส่งก่อนวันทำบุญหรือส่งในวันทำบุญเลยก็ได้ สิ่งของเหล่านี้มักแลกเปลี่ยนกันไปมาระหว่างญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านที่อยู่บ้านใกล้เคียง ถือว่าเป็นการได้บุญ

เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนสิบ ตอนเช้าชาวบ้านจะพากันนำอาหารคาวหวานต่าง ๆ ไปทำบุญตักบาตรที่วัดโดยพร้อมเพรียงกัน และถวายทานอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติมิตรผู้ล่วงลับไปแล้ว

ตอนสาย ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารที่เตรียมไว้เป็นข้าวสากไปวัดอีกครั้งหนึ่ง เอาอาหารต่าง ๆ จัดเป็นส้าหรือชุดสำหรับถวายทานหรือถวายเป็นสลากภัต โดยจัดใส่ภาชนะต่าง ๆ แล้วแต่ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น บางแห่งจัดใส่ถ้วยหรือบางแห่งใช้ทำเป็นห่อทำเป็นกระทงด้วยใบตองกล้วยหรือกระดาษ บางแห่งใส่ชะลอม ซึ่งสายด้วยไม้ไผ่ และกรุด้วยใบตองกล้วย หรือกระดาษ แต่ละบ้านจะจัดทำสักก็ชุดก็ได้ตามศรัทธา ก่อนที่จะถวายข้าวสากแด่พระภิกษุสามเณรจะกล่าวคำถวายข้าวสากหรือสลากภัตพร้อมกัน

เมื่อเสร็จพิธีถวายข้าวสากแล้ว ชาวบ้านที่ไปร่วมพิธียังนิยมเอาชะลอมหรือห่อข้าวสากไปวางไว้ตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกกล่าวให้ญาติหรือเปรตผู้ล่วงลับไปแล้วมารับเอาอาหารต่าง ๆ ที่วางไว้และขอให้มารับส่วนกุศลที่ทำบุญอุทิศให้ด้วย

ภายหลังจากการถวายข้าวสากแด่พระภิกษุสามเณร และนำอาหารไปวางไว้ตามบริเวณวัดเสร็จแล้ว ก็มีการฟังเทศน์ฉลองข้าวสากและกวาดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้เปรตและญาติผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย นอกนี้ผู้ที่มิได้มา จะนำข้าวสากไปเลี้ยง “ตาแขก” ที่นาของตน เป็นเสร็จพิธีทำบุญข้าวสาก (อุดม เขยทิวังค์. 2545 : 109 – 110)

ประเพณีบุญข้าวก๋ี่

ประเพณีบุญข้าวก๋ี่ หรือประเพณีบุญข้าวหลาม คือการเผาข้าวหลามเพื่อนำไปทำบุญตักบาตรในตอนเช้า กลางเดือน 3 ของทุกปี

2.8 วัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง

ภาคกลางจัดเป็นภาคที่มีจำนวนประชากรสูงสุดโดยรวมพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของจังหวัดมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ลักษณะการตั้งเมืองของภาคกลางและการใช้ภาษากลางในการสื่อความหมาย โดยเริ่มจากกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวง ภาคกลางอาจแบ่งย่อยเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นได้หลากหลาย เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538 : 33 – 37) ได้อธิบายดังนี้

1. บริเวณท้องถิ่นภาคกลางตอนเหนือ ปัจจุบันแบ่งภูมิภาค ได้จัดแบ่งไว้เป็นเขตการปกครองบริเวณภาคกลางตอนเหนือจัดอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้วยเหตุนี้ นับตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์ขึ้นไปทางตอนเหนือ เป็นเขตการปกครองของภาคเหนือ แต่หากพิจารณาการใช้ภาษา การตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว บริเวณดังกล่าวนี้ควรจัดเป็นภาคกลางตอนเหนือ
2. บริเวณท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง การศึกษาวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น นับตั้งแต่เขตจังหวัดนครสวรรค์ลงมาโดยยึดเส้นทางของแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อศึกษาชุมชน และสังคมของบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาในภาคกลางตอนล่าง ทางฟากตะวันตกและฟากตะวันออกแล้ว การแบ่งพื้นที่การศึกษาครอบคลุมจังหวัดในเขตปกครองปัจจุบันหลายจังหวัด อาทิเช่น

ก. ฟากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา นับเป็นอาณาเขตของจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี รวมถึงพื้นที่ของจังหวัดซึ่งผนวกกับลำน้ำแม่กลอง และแม่น้ำเพชรบุรี บริเวณนี้ขยายลงไปเป็นอาณาเขตของจังหวัดราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กาญจนบุรี และ เพชรบุรี

ข. ฟากตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา นับตั้งแต่ นครสวรรค์ลงมาถึงลำน้ำป่าสัก ลำน้ำ ลพบุรี จังหวัดในบริเวณนี้ได้แก่ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเมื่อเชื่อมโยงไปถึงลุ่มแม่น้ำบางปะกงพื้นที่แห่งนี้นำไปจนถึงจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และชลบุรี

ค. บริเวณตอนล่างของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง จนถึงปากน้ำเจ้าพระยาขยายตัวไปถึงอาณาเขตจังหวัดปทุมธานี กรุงเทพมหานคร ธนบุรี และสมุทรปราการ บริเวณท้องถื่นชายฝั่งตะวันออกของภาคกลางนับตั้งแต่พื้นที่เขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ในเขต จังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

การศึกษาวัฒนธรรมท้องถื่นภาคกลางในสาขาวิชามานุษยวิทยา อาจศึกษาในทางลึกถึง ระดับท้องถื่นขนาดเล็กเฉพาะสุขโขทัย ตาก เพชรบุรี และปทุมธานี ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องอาศัยข้อมูลที่เป็น จากศาสตร์หลายวิชา ตั้งแต่ประวัติศาสตร์ คติชนวิทยาชาติพันธุ์วิทยา โบราณคดีและมานุษยวิทยา ประกอบการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อเป็นการแสดงวัฒนธรรมหลักระดับท้องถื่น การสำรวจเพื่อการ ศึกษาวิเคราะห์ภาพรวมของวัฒนธรรมไทยระดับท้องถื่นที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยของภาคกลาง สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของภาคกลางตอนเหนือ ข้อสรุปในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม ของภาคกลางตอนเหนือที่สำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมทางศิลปะ โดยเฉพาะทางด้านสถาปัตยกรรม ความเชื่อใน การเคารพบุคคลสำคัญผู้ล่วงลับไปแล้ว การใช้เครื่องปั้นดินเผา งานบุญประเพณี เพลงพื้นบ้าน การละเล่น การเคารพวัตถุมงคลต่าง ๆ การตั้งบ้านเรือน นิทานพื้นบ้านพื้นเมือง ตลอดจนลักษณะนิสัยของคนในชุมชน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถื่นรวมถึงสำเนียงในการพูด ดังนั้นวัฒนธรรมในด้านการละเล่นของอาณาเขตดังกล่าวนี้ ซึ่งปรากฏจนถึงปัจจุบันในการละเล่นที่มีลักษณะเด่น ได้แก่ มังคละรำเดิน และการเดินกำรำเคียว เป็นต้น นอกจากการละเล่นซึ่งเป็นวัฒนธรรมไทยของภาคกลางตอนเหนือ ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแหล่งที่มีคนจีนอาศัยจำนวนมาก บริเวณปากน้ำโพมาเป็นเวลาช้านาน บริเวณแห่งนี้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของคนจีน ดังปรากฏการละเล่นคณะมังกรทองที่ใหญ่ที่สุดในโลก จัดเป็นวัฒนธรรมประจำท้องถื่น เป็นที่รู้จักแพร่หลายระดับโลกนครสวรรค์จึงเป็นตัวแทนของการจัดงานตรุษจีนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

2. วัฒนธรรมหลักที่ปรากฏในท้องถื่นภาคกลางตอนล่าง บริเวณดังกล่าวนี้มีลักษณะร่วมใน การประกอบอาชีพการทำนา โดยการตั้งถิ่นฐานเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรจะหนาแน่นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทยที่ปรากฏ เป็นวิถีชีวิตของชาวนาไทยในการรักพูกพ้อง การพึ่งพาอาศัย กัน แต่เนื่องจากในบริเวณแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันเก่าแก่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางสืบทอดวัฒนธรรมหลักในภาพรวม อันได้แก่ สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ กาญจนบุรี กับอีกกลุ่มหนึ่งในดินแดนลุ่มแม่น้ำ เจ้าพระยาตะวันออก ลักษณะวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่แห่งนี้ปรากฏในท้องถื่นเมืองลพบุรี รวมถึงท้องถื่น จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยขอกล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถื่นราชบุรี เพียงท้องถื่นเดียว ดังนี้

ท้องถื่นราชบุรี จัดเป็นบริเวณซึ่งมีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก สภาพทางภูมิประเทศของท้องถื่นแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำเพชรบุรี อันได้แก่

ก. บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ลำน้ำแม่กลองมีต้นกำเนิดจากลำน้ำแควน้อยและแควใหญ่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรีและอุทัยธานี มารวมแล้วเป็นลำน้ำแม่กลอง ที่เมืองกาญจนบุรี แล้วไหลลงมาทางใต้ผ่านอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม และอำเภอเมืองราชบุรี แล้วไหลลงสู่ที่ราบลุ่มในเขตอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผ่านสมุทรสงครามไปออกอ่าวไทย บริเวณที่ผ่านในเขตอำเภอบ้านโป่งและโพธารามมายังอำเภอเมือง เป็นบริเวณที่ดอนสลับด้วยที่ลุ่มต่ำ หนองบึงบ้างเล็กน้อย ทางฝั่งตะวันออก แต่ฝั่งตะวันตกเป็นที่ดอนที่ลาดชันไปยังเขตที่สูงและภูเขาในเขตจังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี พื้นที่บริเวณนี้เหมาะแก่การทำไร่ ในขณะที่ทางฝั่งตะวันออกเป็นที่ลาดลงสู่ที่ราบลุ่มต่ำ มีที่ดอนและที่ลุ่มสลับกันไป จึงทำการเพาะปลูกได้ทั้งการทำพืชไร่ ทำสวนและทำนา

จากสภาพภูมิประเทศ ซึ่งมีทั้งที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ดอนและป่าเขา ทำให้ท้องที่ในเขตจังหวัดราชบุรีมีผู้คนเข้ามาตั้งหลักแหล่งหลายเผ่าพันธุ์บริเวณชุมชนที่ตั้งอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของคนไทย มอญ และจีน ประกอบอาชีพทำสวนและทำนา โดยเฉพาะคนมอญเป็นกลุ่มคนที่อพยพจากตอนใต้ของพม่าตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี มีจำนวนมากในเขตอำเภอบ้านโป่งและโพธาราม กลุ่มชนเหล่านี้ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดและระบบความเชื่ออย่างเหนียวแน่น คนจีนในเขตอำเภอบ้านโป่งและโพธารามผสมผสานกับชุมชนของคนไทยประกอบการค้าอย่างกว้างขวาง การผสมผสานชีวิตความเป็นอยู่แบบคนไทยปรากฏในพื้นที่ทำสวนเขตบ้านโป่ง และโพธาราม ปรากฏกลุ่มคนจีนมุ่งใจกระเบน กินหมาก เช่นคนไทยคนจีนจัดเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีฐานะดี ในบริเวณแห่งนี้ ต่อจากเขตอำเภอเมืองไปตามลำน้ำแม่กลอง ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร อาชีพการทำสวนมะพร้าว ผลไม้ เช่น ฝรั่ง ลิ้นจี่ ละมุด การดำรงชีวิตแบบชาวสวน

ข. ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง นับตั้งแต่บริเวณอำเภอเมืองไปจนถึงอำเภอปากท่อทางใต้ติดต่อกับเขตอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ภูมิประเทศเป็นที่ลาดสูง มีป่าเขาในเขตตะวันตก ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมกระจายออกทำให้เกิดเป็นท้องถิ่นย่อย ๆ ที่สำคัญคือ ท้องถิ่นตามแนวถนนท้าวอู่ทอง กับท้องถิ่นในเขตอำเภอจอมบึง

ท้องถิ่นตามแนวถนนท้าวอู่ทอง เริ่มตั้งแต่บริเวณเมืองราชบุรีไปยังเขตบ้านคูบัว บ้านหนองเกษตร บ้านตะคร้อ บ้านป่าไผ่ เข้าเขตอำเภอปากท่อไปยังอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ถนนสายนี้เรียกถนน ท้าวอู่ทอง ซึ่งเชื่อมต่อดังกล่าวมาตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรี ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญสมัยทวารวดี โดยเฉพาะเมืองคูบัวในเขตบ้านคูบัว ซึ่ง ปรากฏซากพระสถูปเจดีย์ในเขตบ้านป่าไผ่ และบริเวณเขตบ้านหนองชุมพล อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี

วัฒนธรรมที่ปรากฏในบริเวณดังกล่าวมีหลักฐานประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรม และการแต่งกายของพวกยวนหรือโยนก เดิมเป็นกลุ่มคนที่ตั้งอยู่ในเขตเชียงแสน จังหวัดเชียงราย กลุ่มคนกลุ่มนี้อพยพตั้งถิ่นฐานอาศัยในบริเวณบ้านคูบัวและหนองเกษตรเป็นเวลาหลายร้อยปี วัฒนธรรมที่ยังคงปรากฏของพวกยวนในเขตท้องถิ่นคูบัว ในการทอผ้า งานบุญประเพณีและพิธีกรรม รวมทั้งการก่อสร้างอาคารที่มีแบบเฉพาะ ในปัจจุบันวัฒนธรรมของกลุ่มคนดังกล่าวได้รับการฟื้นฟูเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ให้ปรากฏแก่คนยุคปัจจุบัน

ในบริเวณท้องถิ่นต่ำลงไปจากบ้านคูบัวตามถนนท้าวอู่ทอง เป็นหมู่บ้านของกลุ่มชนเชื้อสายเขมรคนไทยและคนที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นเชื้อสายเขมรอยู่ร่วมกัน บริเวณตำบลป่าไผ่ไปจนถึงอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีชุมชนหมู่บ้านของคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา และศาสนาอิสลาม จนกระทั่งเข้าเขตอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่อยู่อาศัยของพวกลาวโซ่ง ซึ่งถูกกวาดต้อนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ตั้งแต่

สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กลุ่มคนกลุ่มนี้ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าพันธุ์ไว้นจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ในเขตพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งสภาพภูมิศาสตร์ติดหุบเขาทางด้านตะวันตก ผู้คนในท้องถิ่นนี้ประกอบด้วย คนไทย คนจีน คนกระเหรี่ยง โดยเฉพาะบริเวณอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นที่อยู่อาศัยของคนกระเหรี่ยงจำนวนมาก วัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ ดังกล่าวในเบื้องต้น ได้ถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองราชบุรีในส่วนรวม ดังปรากฏในการสร้างพุทธศาสนสถานบริเวณเขาสูง ตั้งแต่สมัยทวารวดีและลพบุรี การปรากฏนิทานของท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวกับการตั้งบ้านเมืองบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับภูเขาและศาสนสถานตามถ้ำและบนยอดเขา

วัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองราชบุรีและผู้คนในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ความเคารพศรัทธาในพระปรารักษ์สถูปที่บรรจุพระบรมธาตุ วัดมหาธาตุ ซึ่งตั้งอยู่กลางเมืองอันเป็นที่เคารพบูชามาตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากคนไทยในภูมิภาคแห่งนี้ มีเอกลักษณ์ในการปลูกบ้านเรือนไทยแบบภาคกลาง ซึ่งยกพื้นสูง มีการเก็บน้ำฝนใส่โอ่งไห เพื่อใช้ในฤดูอื่น ๆ จากวิถีชีวิตที่สืบทอดต่อกันมาส่งผลให้มีการปั้นโอ่งดินเผาขนาดใหญ่ตามชุมชนและหมู่บ้านในชนบท เนื่องจากในพื้นที่เขตเมืองราชบุรีมีกลุ่มชนเชื้อสายคนจีนที่ประกอบอาชีพค้าขายซึ่งได้เริ่มต้นการทำไหลยวมังกรผลิตขายไปยังพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศไทย อุตสาหกรรมการปั้นโอ่งไห ได้ขยายกิจการ กว้างขวางตั้งแต่ใช้ ระดับบ้านเรือนในเขตเมือง ในยุคปัจจุบันอุตสาหกรรมการปั้นโอ่งไห จึงเป็นเอกลักษณ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ของคนไทยภาคกลาง

อาหาร

อาหาร ส่วนใหญ่จะมีรสจืด ถ้าแกงก็จะเน้นรสหวานและเปรี้ยว ให้มีรสเข้มข้น เช่น แกงเขียวหวาน แกงเผ็ด แกงส้ม แกงมัสมั่น ข้าวเจ้า ฯลฯ

ภาษา

ภาษาที่ใช้พูดกันโดยทั่วไป หรือเป็นภาษาราชการส่วนใหญ่จะใช้ภาษากลางเป็นสื่อความหมายในการติดต่อไม่ใช้ภาษาท้องถิ่นในหน่วยราชการเพราะจะมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากเดิม สื่อความหมายไม่ตรงกัน

ศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดงจะมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น หนังใหญ่ ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย ลิเก รำกลองยาว เป็นต้น

การเล่น

การเล่นของเด็กไทยภาคกลางมีการเล่นหลายอย่างที่เหมือนกับเด็กภาคอื่น ๆ ได้แก่ โพงพาง อ้ายเข้อ้ายโขง มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ซ่อนหาหรือโป้งแปะ แก้อีตดนตรี แมงมุม จับปูด้ายยาปูนา จ้ำจี้ เป็นต้น

การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีปลูกข้าว ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ทำสวนผลไม้

- ปศุสัตว์มี เลี้ยงโค สุกร เป็ด ไก่ และกระบือ
- การประมง
- อุตสาหกรรม มี อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมปูน อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา อุตสาหกรรมผักและผลไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นม

ประเพณี

ประเพณี จะมีความคล้ายคลึงกันในส่วนของภาคกลาง และบางส่วนก็จะเหมือนกับทางภาคต่าง ๆ ก็ได้ เช่น การโกนผมไฟ การโกนจุก การบวช แต่งงาน สงกรานต์ ลอยกระทง หล่อเทียนพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เทศน์มหาชาติ ฯลฯ

2.9 วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง

ประวัติความเป็นมาของไทยโซ่ง

ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

ไทยโซ่งเป็นชนชาติไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปหลายชื่อ อาทิ ลาวโซ่ง ไทดำ ไทดำ ผู้ไทยดำ ไทยทรงดำ ไทยโซ่ง ลาวซ่ง ลาวช่วงดำ และลาวทรงดำ (อัญชลี บุรณะสิงห์, 2531 : 14)

ถิ่นฐานเดิม

ไทยโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในแถบแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง ปัจจุบันอยู่ในเขตเวียดนามเหนือตอนเชื่อมต่อกับลาวและจีนตอนใต้ (วาสนา อรุณกิจ, 2528 : 2) ไทยโซ่งมีชื่อเดิมเรียกกันว่าไทดำ หรือ “ผู้ไทดำ” (Black Tai) เพราะนิยมสวมใส่เสื้อสีดำซึ่งแตกต่างจากกลุ่มคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น “ไทขาว” หรือ “ผู้ไทขาว” (White Tai) นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว และ “ไทแดง” หรือ “ผู้ไทแดง” (Red Tai) ชอบใช้สีแดงขลิบและตกแต่งชายเสื้อสีดำ เป็นต้น ไทดำกลุ่มนี้ได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น คนไทยภาคกลางเรียกกันว่า “ลาวทรงดำ” เพราะเข้าใจว่าเป็นพวกเดียวกับลาวและอพยพเข้ามาพร้อมกับลาวกลุ่มอื่น ๆ ต่อมาชื่อเดิมได้หดหายลงคำว่า “ดำ” หายไปนิยมเรียกกันในปัจจุบันว่า “ลาวทรง” หรือ “ลาวโซ่ง” จนบางครั้งไม่รู้ว่าลาวโซ่งนี้คือพวกไทดำนั่นเอง (สมิตร ปิติพัฒน์และคนอื่น ๆ , 2521 : 2)

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย

ไทยโซ่งอพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลายครั้งด้วยเหตุผลทางสงคราม โดยอพยพผ่านลงมาทางเวียดนามเหนือ ลาวและเข้าสู่ประเทศไทยในที่สุด (อัญชลี บุรณะสิงห์, 2531 : 15) การอพยพเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ปี พ.ศ. 2322 สาเหตุของการอพยพเนื่องจากต้นแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เจ้านครเวียงจันทน์ได้กระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจึงได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกกำหนดให้กองทัพหลวงพระบางยกเอากำลังไปตีเมืองม่วย เมืองทันต์ (ญวนเรียก เมืองซือหิง) ซึ่งเป็นเมืองของผู้ไททรงดำตั้งอยู่ริมเขตแดนเมืองญวนเหนือแล้วกวาดต้อนครอบครัวลาวเวียงจันทน์ และลาวทรงดำมายังประเทศไทยให้ลาวเวียงจันทน์ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนลาวทรงดำให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองเพชรบุรี (สิริ พิงคหะ, 2519 : 39 – 40) สันนิษฐานว่าอยู่ในเขตหมู่บ้านหนองปรัง (หรือหมู่บ้านหนองเลา) อำเภอเขาย้อย (อัญชลี บุรณะสิงห์, 2531 : 16)

การที่ไทยโง่งทั้งหลายที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ถูกส่งให้มารวมกันที่จังหวัดเพชรบุรี ทำให้อาจกล่าวได้ว่าถิ่นฐานเดิมของไทยโง่งในประเทศไทย คือ จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพราะลักษณะทางภูมิประเทศเป็นป่าเขา ลำธาร น้ำท่วมไม่ถึง ซึ่งลักษณะภูมิประเทศคล้ายภูมิประเทศบ้านเก่าเมืองเดิม คือ เมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไทย (สมทรง บุรุษพัฒน์ , 2524 : 8 – 9) ต่อมาเมื่อไม่มีการควบคุมบริเวณที่อยู่อาศัย และมีการให้โอกาสไทยโง่งได้หาที่อยู่อาศัยได้ตามความพอใจ ไทยโง่งไม่ชอบพื้นที่ลุ่มและประกอบกับบริเวณที่อยู่อาศัยนั้นขาดแคลนไม่ในการสร้างบ้านเรือนจึงอพยพเคลื่อนย้ายไปยังบริเวณอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก

ที่อยู่อาศัย

เรือนของไทยโง่งส่วนใหญ่ ไม่มีรั้วล้อมรอบแต่บางแห่งก็มีรั้วเตี้ย ๆ ทำด้วยไม้ไผ่ขัดแตะหรือตีเป็นระแนง หรืออาจนำไม้ไผ่ทั้งลำที่ยังไม่ได้รับริศนามออกมากองเป็นแนวรั้ว (อัญชลี บุรณะสิงห์, 2531 : 21) เรือนของไทยโง่งเป็นเรือนหลังใหญ่ มีห้องกว้าง มีระเบียบด้านหน้าจั่วทั้งสองด้าน ชายคายด้านหน้าจั่วทำเป็นวงโค้ง หลังคามุงด้วยหญ้าคาที่มีดรวมกันเป็นตับ ลักษณะของหลังคานั้นสูงชัน ชายคายาวต่ำลงมาจนบังมิด พื้นบ้านเป็นทั้งหลังคาและฝาบ้านไปในตัว มีบันไดขึ้นเรือนทั้งด้านหน้าและด้านหลัง แต่บันไดด้านหน้าเรือนใหญ่กว่าด้านหลัง ระเบียบด้านหน้าเรือนใช้เป็นที่รับแขกและนั่งเล่น เรียกว่า “กกชาน” ส่วนระเบียบด้านหลังเรียกว่า “กว้าน” ใช้เป็นที่ประกอบพิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่เป็นผู้ท้าว และจัดให้มีมุขโถงหนึ่งของกว้านเป็นที่อยู่ของผีบรรพบุรุษซึ่งที่ส่วนนี้ลาวโง่งเรียกว่า “กะล่อหอง” ส่วนกลางของเรือนใช้เป็นที่นอน ที่ทำครัว และเก็บข้าวของต่าง ๆ ถ้าครอบครัวใดสืบผีผู้น้อยก็จะทำกะล่อหองไว้ในมุขโถงหนึ่งของบ้านส่วนนี้ (อัญชลี พานิช, 2537 : 25)

การแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของไทยโง่งนิยมใช้ชุดสีดำหรือสีครามแก่เป็นพื้น ซึ่งเป็นสีที่ย้อมมาจากต้นครามจนได้ชื่อเรียกกันว่า “ลาวทรงดำ” (สุมิตร ปิตัตถ์พัฒน์และคนอื่น ๆ , 2521 : 27) การแต่งกายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวันและชุดที่ใช้ในโอกาสพิเศษ เสื้อของผู้ชายเรียกว่า “เสื้อไท” เสื้อของผู้หญิงเรียกว่า “เสื้อก้อม” ผู้ชายมักสวมเสื้อไทกับกางเกงขาก๊วยสีดำ หรือสีครามแก่คล้ายกับกางเกงของจีน

เสื้อไท เป็นเสื้อผ้าฝ้ายแขนยาวสีดำผ่าหน้าตลอดติดกระดุมเงินประมาณ 10 – 15 เม็ด กระดุมเงินนี้ส่วนมากทำเป็นลูกกลม ๆ มียอดแหลมและลวดลายคล้ายดอกบัว นิยมใช้ผ้าขาวม้าคาดเอว ถ้าเป็นโอกาสพิเศษก็ใช้ผ้าขาวม้าทอจากผ้าไหม

ชุดธรรมดาของหญิงไทยโง่งก็เป็นสีดำ หรือสีครามแก่เช่นกัน ทำด้วยผ้าฝ้ายย้อมสีครามแก่เป็นเสื้อรัดรูปพอดีตัว เอวสั้น แขนกระบอกรัดข้อมือ คอเสื้อคล้ายแบบคอจีนผ่าหน้าตลอด ติดกระดุมเงินลวดลายเช่นเดียวกับของผู้ชาย กระดุมจะติดถี่ ๆ ติดกันไปหมดประมาณ 10 เม็ด หรือมากกว่านั้น หรืออาจติดห่าง ๆ ประมาณ 5 เม็ดก็ได้

ผ้าซิ่นหรือผ้านุ่งของผู้หญิง ทำด้วยฝ้ายแกมไหมย้อมสีครามแก่มีลายสีขาวสลับเป็นทางเล็ก ๆ คล้ายลายบนผลแตงโม ที่เชิงซิ่นจะติดตีนซิ่นทอเป็นลวดลายต่างหากเป็นลายขวางกว้างประมาณ 2-3 นิ้ว ซึ่งตีนซิ่นนี้เวลาสามีตายต้องเลาะออกเพื่อเป็นการไว้ทุกข์ให้สามี วิธีนุ่งซิ่นของหญิงไทยโง่งต่างจากคนไทย คือ ไทยโง่งจะไม่ขมวดชายพกไว้ด้านข้างสะเอวแต่จับผ้ามาทบกันตรงกลางให้จับแยกจากกันแล้วขมวดไว้ตรงหน้าท้องดึงซิ่นข้างหน้าให้สูงกว่าด้านหลัง เพื่อสะดวกในการก้าวเดินและในการทำงาน

ผ้าเปียว เป็นผ้าที่หญิงไทยโชนิยมใช้คาดอก สำหรับหญิงที่แต่งงานแล้วนิยมผ้าเปียวที่ทำด้วยผ้าฝ้ายสีครามแก่เช่นเดียวกับที่ใช้ทำเสื้อก้อม มีความกว้างประมาณ 6 นิ้ว ยาวประมาณ 1 เมตร ที่ริมด้านหนึ่งปักลวดลายแบบโชน ลายคล้ายกับเสื้อฮี ผ้าเปียวนี้เป็นผ้าสารพัดประโยชน์เช่นเดียวกับผ้าขาวม้า คือ ใช้คาดอกเวลาอากาศร้อน ใช้คลุมศีรษะกันแดดกันฝนหรือใช้คลุมไหล่หรือห่มเฉียงไหล่ทับเสื้อก้อมเวลาไปวัด หรือเวลาที่มีพิธีกรรมต่าง ๆ (สุมิตร ปิติพัฒน์และคนอื่น ๆ. 2521 : 27 – 28) ส่วนหญิงสาวใช้ผ้าเปียวย้อมสีสันนำมาห่มคล้ายสไบ นอกจากนี้ก็มีผ้าผืนเล็ก ๆ ยาว ๆ ใช้ห่มเป็นผ้าสไบคาดหน้าอกหรือผ้าเปียวอีกทีหนึ่ง (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2524 : 14)

สำหรับชุดที่ใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เรียกว่า “เสื้อฮี” เป็นเสื้อทอด้วยผ้าฝ้ายย้อมสีครามมี 2 ด้าน ใช้ได้ทั้งด้านในและด้านนอกมี 2 แบบ คือ แบบของผู้ชายและแบบของผู้หญิง แต่ละแบบจะมีลักษณะและการตกแต่งไม่เหมือนกัน

เสื้อฮีของผู้ชาย ทรงเสื้อคล้ายเสื้อคอกลมยาวคลุมตะโพก กั้นรอบคอด้วยผ้าไหมสีแดง แล้วเดินเส้นทับด้วยไหมสีอื่นตามแต่จะเห็นว่าสวยงาม ตรงคอเสื้อด้านข้างติดกระดุม 1 เม็ด ผ่าตลอดแต่ไม่ได้ผ่ากลางแบบเสื้อตามปกติ เริ่มผ่าตรงกระดุมคอด้านข้างและผ่าลงมาตลอดด้านหน้าจะทับมาด้านข้างและติดกระดุมอีกเม็ดที่เอวด้านข้างด้านเดียวกับที่ติดกระดุมคอ แขนเสื้อเป็นแขนกระบอกยาวปลายแคบ จากรักแร้ถึงชายเสื้อจะตกแต่งด้วยเศษผ้าไหมสี และด้ายไหมสีต่าง ๆ พร้อมทั้งติดกระดุมขึ้นเล็ก ๆ ตามลวดลาย ด้านข้างผ่าตั้งแต่ปลายเสื้อจนเกือบถึงเข้าแล้วปักตกแต่งอย่างงดงาม เสื้อฮีแบบนี้จะใช้ในงานมงคลต่าง ๆ ส่วนอีกด้านเมื่อพลิกกลับออกมาจะเป็นด้านที่มีสีสันหลากสี โดยตกแต่งผ้าสีต่าง ๆ ไว้ตามชายเสื้อและขอบแขน ใช้ในโอกาสอวมงคล เช่น งานพิธีศพจะใส่กลับกันไม่ได้ถือว่าเป็นการกระทำผิดแบบแผน เสื้อฮีนี้ใช้ใส่กับกางเกงขาวาวสีดำขาแคบ เรียกว่า “ส้วงฮี” (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2524 : 15)

ส้วงฮี หมายถึง กางเกงขาวาวสีดำ ขาแคบและยาวถึงข้อเท้า ใช้สวมใส่คู่กับเสื้อฮีในโอกาสพิเศษ สำหรับประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของลาวโชน (นำพลย์ กิจรักษ์กุล. 2532 : 97)

“เสื้อฮี” ของผู้หญิงก็เช่นเดียวกับของผู้ชายมีสองด้าน แต่ละด้านใช้ในโอกาสเช่นเดียวกัน แต่ตัวเสื้อใหญ่และยาวกว่ามาก คอแหลมเล็ก ใช้สวมหัวไม่ผ่าหน้า แขนเสื้อเย็บแขนในตัว แขนแคบเป็นแขนกระบอก ด้านที่ใช้ในงานมงคลใช้เศษผ้าสีต่าง ๆ มาตกแต่งที่ปลายแขนและด้านหน้าเป็นช่วงยาวเรียวจากไหล่ทั้งสองข้างลงมาถึงหน้าอก ส่วนในด้านที่ใช้ในงานอวมงคลปักตกแต่งรอบคอตามรอยตะเข็บเสื้อทุกแห่งตามชายเสื้อด้วยเศษผ้าไหมสีต่าง ๆ ลวดลายแตกต่างกันไป เสื้อฮีของฝ่ายหญิงใช้ใส่กับผ้าถุง (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2524 : 15)

แบบทรงผม

ผู้ชายไทยโชนจะตัดผมสั้นเกรียนเรียกว่าทรงหลักแจว และทรงมหาดไทย ปัจจุบันสำหรับผู้ชายนิยมไว้ทรงทรง ส่วนคนเฒ่าคนแก่นิยมตัดสั้นเกรียนเหมือนทรงทหาร

สำหรับผู้หญิงไทยโชนในสมัยก่อนจะเกล้าผมเป็นแบบต่าง ๆ อย่างประณีตทั้งในชีวิตประจำวันและในโอกาสพิเศษ การเกล้าผมนั้นไทยโชนเรียกว่า “ปั้นเกล้า” กว่าเด็กหญิงจะมีผมยาวพอที่จะปั้นเกล้าได้นั้นต้องผ่านขั้นตอนของทรงผมต่าง ๆ ดังนี้

1) เอ้อมไรหรือเอ้อมไหล่ อายุประมาณ 13 – 14 ปี ผมเริ่มยาวพอประมาณไหล่ แต่ยังรวบไม่ได้

- 2) สับปิ้น เป็นแบบทรงผมของเด็กหญิงตั้งแต่อายุ 14 – 15 ปี ผมเริ่มยาวมากขึ้นแล้ว ให้พับปลายผมม้วนเข้าและสับหัวไว้ท้ายทอย
- 3) จุกผม เป็นทรงผมของเด็กสาววัยรุ่นอายุราว 14 – 15 ปี เช่นกัน ที่เรียกว่าจุกผม เพราะต้องทำให้ผมเป็นเหมือนกระบังเป็นจุกหนึ่งไว้ข้างหน้า ด้านหลังไว้เปีย
- 4) ผมขอคระตอก เป็นแบบทรงผมของสาววัยรุ่นอายุราว 16 – 17 ปี คือผมยาวได้พอสมควรแล้ว จึงรวบไว้ข้างหลังแล้วเอาผมผูกเป็นปมเหมือนผูกเชือกให้เรียบร้อย แล้วดึงชายผมมาข้างหน้า
- 5) ผมขอคชอย เป็นแบบผมของหญิงสาวอายุราว 17 – 18 ปี โดยทำผมผูกเป็นเงื่อนตายเอาชายไว้ข้างซ้าย ทำผมเป็นโบว์ไว้สองข้าง
- 6) ผมปิ้นเกล้าชอย เป็นแบบผมของหญิงสาวอายุราว 19 – 20 ปี เมื่อไว้ผมยาวมากพอที่จะผูกผมเหมือนเนคไทหูกระตอกโดยให้มีหางยาวออกมาทางขวา
- 7) ผมปิ้นเกล้าหรือปิ้นเกล้าถ้วน เป็นแบบผมของหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไป
- 8) ผมปิ้นเกล้าตก เป็นแบบทรงผมสำหรับไว้ทุกข์ของหญิงหม้ายที่สามีถึงแก่กรรมใหม่ ๆ ศพยังตั้งอยู่บนบ้านโดยจะปล่อยผมลงหมด ไม่ปิ้นเกล้าเลยและต้องถอดเอาเครื่องประดับต่าง ๆ ออกหมดด้วย (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคนอื่น ๆ , 2521 : 32)

ภาษา

ไทยโซ่งมีภาษาพูดเป็นของตนเอง โดยเฉพาะสำเนียงจะผิดเพี้ยนจากลาวเวียงจันทน์และลาวทางภาคอีสานไม่มากนัก มีตัวอักษรเป็นของตนเอง รูปอักษรคล้ายอักษรลาว ลักษณะไวยากรณ์แบบเดียวกับภาษาไทย การเขียนนิยมเขียนในสมุดพับเป็นชั้น ๆ เช่นเดียวกับสมุดข่อย ภาษาลาวโซ่งหรือไทยโซ่งก็คือภาษาไทยถิ่นนั้นเอง จัดอยู่ในตระกูลภาษาไทย (Tai family) สาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Branch) ภาษาไทยโซ่งมีความแตกต่างไปจากภาษาไทยกลาง (Standard Thai) ไทยโซ่งใช้ภาษาตนเองพูดจาติดต่อในระหว่างพวกไทยโซ่งด้วยกัน แต่จะใช้ภาษาไทยกลางพูดจาทดต่อกับคนนอกหรือคนไทยอื่น ๆ คนรุ่นเก่าที่สูงอายุจะพูดภาษาไทยกลางได้ไม่สันทัดนัก แต่เด็กรุ่นใหม่ต้องเข้าโรงเรียนและใช้ภาษากลางเป็นสื่อในการติดต่อเป็นประจำ จึงใช้ภาษาไทยกลางได้อย่างคล่องแคล่วเหมือนเด็กไทยทั่วไป เชื่อกันว่าภาษาโซ่งมีความสัมพันธ์กับภาษากลุ่มไทดำ ไทขาวที่พูดในประเทศเวียดนาม (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2524 : 12 – 13)

ตัวอย่างภาษาพูด

- คั้นเหลาะกว่า (สบายดีหรือ)
- คั้นชั้นหลอ เจ้าก็คั้นเหลาะกว่า (สบายดี ท่านหละสบายดีหรือ)
- เอ้มป้าเฮ็ดสังเล (แม่ป้าทำอะไร)
- มีเวียสังแอเล (มีธุระอะไรหรือ)
- เวียเฮ็ดหน้าหลายเบ่า (งานหนักไหม)
- เจ้อไคอ้ายลูงจี้งแสงแล (เมื่อไรคุณลุงจะหยัดพักผ่อน)
- ย้าฟ้าขาว กินแลงแล้วก่อน (อย่ารีบร้อน กินข้าวเย็นเสียก่อนจึงค่อยไป)

ลักษณะการใช้คำ มีการออกเสียงต่างจากภาษาไทยดังนี้

ด เป็น ป หรือ ล เช่น เดือน - เปือน

ข เป็น ส เช่น ขับผี - สับผี

ช เป็น จ เช่น ชื้อ - จื้อ, ช้าง - จ้าง

ผ เป็น ผ เช่น ผิด - ผิด, ผี - ผี

อาชีพ

อาชีพหลักที่สำคัญของไทยโชนในสมัยก่อนคือ ทำไร่ ทำนา ส่วนอาชีพเสริมได้แก่ จักสาน ทอผ้า เย็บปักถักร้อย ในสมัยก่อนไทยโชนนิยมปลูกต้นไม้ เช่น ไม้ตง ไม้ป่า ไม้สีสุก ไม้จักสาน เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรม เช่น ตาซ้อง หาบเข่ง กะเหล็บ สุ่ม เป็นต้น ปัจจุบันงานฝีมือน้อยลงทำให้มาปลูกไม้ผลไว้กินและขาย เช่น มะพร้าว มะม่วง กล้วย หรือแม้แต่การปลูกพืชสวนครัว เช่น พริก มะเขือ บวบ กะเพรา พักทอง เป็นต้น นอกจากนี้ไทยโชนได้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ด้วย เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง ค้าขาย รับจ้าง หรือรับราชการ หนุ่มสาวไทยโชนบางคนก็เข้ามาทำงานในเมือง

อาหาร

ไทยโชนนิยมบริโภคข้าวเหนียวและอาหารที่มีรสจัด ใส่เครื่องปรุงด้วย พริก เกลือ ปลาร้า และชอบผักทุกชนิด ส่วนเนื้อสัตว์นิยมเนื้อหมู ไก่ เป็ด และเนื้อวัว

ข้าวเหนียวนั้นหนึ่งใส่ภาชนะที่เรียกว่า “กะแอบ” ทำด้วยไม้ซุงเป็นภาชนะมีฝา มีหูหิ้ว ส่วนกับข้าวที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนได้แก่ “แจ่ว” คือ น้ำพริกปลาร้า “แกงหน่อไม้เปรี้ยว” เป็นแกงส้มหน่อไม้ดองกับไก่ หรือปลา “แกงผา” ผา มีลักษณะคล้ายแหเป็นพืชที่เกิดในน้ำสะอาดมีสีเขียวนำมาทำแกงคั่วไม่ต้องใส่กะทิ “จ๊ับ” คือ ยำผักชนิดต่าง ๆ เช่น ผักเปาะ ผักบุ้ง “เลือดดำ” คือ หมูที่ห่อด้วยเลือดหมูสดเป็นก้อน ๆ ปรุงด้วยเครื่อง “แกงคั่ว” เป็นแกงเผ็ดใส่ลูกออดตัวเล็ก ๆ “แกงหยวก” เป็นแกงเผ็ดใส่หยวกกล้วย “ลูกเขียดเคล้าเกลือตากแห้ง” ทอดในน้ำมันให้กรอบ (วาสนา อรุณกิจ. 2528 : 55)

การเล่น

การเล่นคอน (อินคอน) เป็นประเพณีการเล่นเก่าแก่ของไทยโชน และมีลักษณะเหมือนกับการเล่นทอดลูกช่วงของไทย ระยะเวลาเล่นคอนจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งคนไทยโชนถือว่าเริ่มเป็นระยะเวลาที่พักผ่อนอย่างแท้จริงตอนช่วงสงกรานต์ 3 วัน พวกเขาจะไม่ทำอะไรทั้งสิ้น เรียกว่า “วันถือ” เมื่อสมัยก่อน 20 – 30 ปีที่ผ่านมาตลอดช่วงสงกรานต์จะมีการเล่นนานาชนิด เช่น สะบ้า ผีมดแดงและการเล่นคอน จนเรียกได้ว่าลาวโชนที่ผ่านวัยหนุ่มสาวจะต้องผ่านการเล่นคอนกันมาแล้วเกือบทุกคน จะมีคำกล่าวว่า “บ่เคยอินคอนป้อนแคน บ่อแม่ผู้ลาว” แต่ปัจจุบันนี้ละเลิกกันหมด จะมีบ้างพอเป็นพิธีในวันเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น (สมคิด ศรีสิงห์. 2536 : 95)

เครื่องใช้

เครื่องใช้ไม้อวยของชาวโชนแบบดั้งเดิมยังคงมีหลงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังคงเหลือใช้ในชีวิตประจำวันบ้าง บางส่วนทิ้งไปแล้วก็มี ของใช้เหล่านี้ทำด้วยหวาย ไม้ไผ่ หรือใช้วัสดุอื่นมาประกอบร่วมกัน ปัจจุบันเท่าที่พบเห็นอยู่บ้าง มีดังนี้

1. เปลเด็ก ทำด้วยไม้ไผ่นำมาเหลาเป็นดอกแล้วสานเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมและสานสูงขึ้นไปเป็นขอบเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตก หักริมเพื่อไม่ให้เป็นเสี้ยน ใช้เชือกสอดเข้าด้านข้างของเปล แล้วผูกติดกับรอก (คานของเรือน) แกว่งให้เด็กนอน
2. กระแอบ เป็นภาชนะที่ใช้ข้าวเหนียวหุงสุกแล้วไปกินตามท้องไร่ท้องนา คล้ายกระต๊อบข้าวของภาคเหนือและภาคอีสาน ทำด้วยไม้ไผ่จัดดอกแล้วนำมาสานเป็นลวดลายอย่างละเอียด มีหูหิ้วมีฝาปิด บางแห่งใช้ไม้เนื้ออ่อนอย่างดีเอามาขุดจนเป็นรูปคล้ายกระแอบมีฝาปิดและมีหูหิ้วเช่นกัน
3. ขมุก เป็นภาชนะที่ใช้เก็บของมีลักษณะคล้ายหีบมีฝาปิด เป็นเครื่องจักสานสวยงามและคงทน ชาวไทโซ่งใช้ใส่เสื้อผ้าที่ใช้ในโอกาสสำคัญ เช่น เสื้อฮี ผ้าไหม และของมีค่าอื่น ๆ
4. ปานเสน เป็นภาชนะที่ใช้เครื่องเช่นตอนทำพิธี เช่น พิธีเสนอื่น ๆ มีลักษณะคล้ายตะลุ่มสองชั้น ทพด้วยหวายขัดไปมาอย่างหยาบ ๆ คล้ายเข่งปลาทุ มีขาตั้งสูงประมาณ 1 – 2 นิ้ว ปานเสนมีหลายขนาด แต่นิยมใช้ขนาดใหญ่เพื่อจะได้บรรจุเครื่องเช่นทั้งควาหวานได้ครบ ปานเสนนี้จะใช้เฉพาะในการทำพิธี จะไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ข่าไก่โคหรือตะกร้าหวายขนาดใหญ่ มีลักษณะคล้ายเข่ง มีสองหู สานด้วยหวายหรือไม้ไผ่อย่างหยาบ ๆ ใช้ใส่ไก่เป็นและต้นกล้วย และเครื่องเช่นอื่น ๆ
6. ตะข่องอีเป็ด ใช้สำหรับใส่ปลาหรือกุ้ง ใช้สะพายหรือลอยน้ำทุ่นแรงไม่ต้องหิ้ว สะดวกเวลาจับปลา สานด้วยไม้ผักจักเป็นดอกแล้วสาน
7. โฮ้ไซของ ใช้เป็นที่ใส่สิ่งของเล็ก ๆ เช่นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเย็บผ้าและอื่น ๆ ที่ใช้สานเป็นลายตาเหลวโปร่ง เห็นโครงสร้างของโฮ้อย่างชัดเจน
8. วิหรือพัด แม่มดทุกคนจะต้องมีไว้เป็นเครื่องใช้อย่างหนึ่งในการประกอบพิธีต่าง ๆ หรือบางบ้านก็ใช้สำหรับพัดคลายร้อน
9. บี้บ คือสมุดใบลานของโซ่ง เพื่อใช้จดพิธีกรรมตลอดจนคาถาอาคมต่าง ๆ และรายชื่อของผู้ตายในผีเรือนเดียวกัน เพื่อไว้เชิญมากินเครื่องเช่นตอนทำพิธีเสนเรือน
10. กะเหลบ ใช้เป็นที่ใส่ของต่าง ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นของจากไร่ ใส่ข้าวเวลาไปนาหรือไปไร่หรือเวลากลับเรือน มีหลายขนาดและมีเชือกใช้สะพายบ่า
11. ตะกร้า ใช้ใส่อาหารและผลไม้ต่าง ๆ เวลาไปจ่ายในตลาดสานเป็นลายพิกุล ส่วนล่างสุดใช้ไม้ไผ่หน้าโค้งรับน้ำหนัก

ประเพณี

กลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยซึ่งมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมในประเพณีต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับความเชื่อและธรรมชาติอย่างแยกกันไม่ออก คนไทยเชื้อสายไทยซึ่งในปัจจุบันสืบทอดประเพณีต่อจากบรรพบุรุษซึ่งสมคิด ศรีสิงห์ (2536: 77 – 80) ได้อธิบายไว้ดังนี้

พิธีเสนเรือน

พิธีเสนเรือนคือพิธีเช่นไหว้ผีเรือนของไทยโซ่ง ผีเรือนคือผีบรรพบุรุษซึ่งได้อัญเชิญมาไว้ที่บนเรือน และจัดให้อยู่ที่มุมห้อง ๆ หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะเรียกว่า “กะล่อห้อง” ซึ่งแปลว่า มุมห้อง

พิธีเสนเรือนนิยมทำกันเป็นประจำทุกปี หรือ 2 – 3 ปีต่อครั้งก็ได้ตามสภาพเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว เพื่อให้ผีบรรพบุรุษของตนที่ได้มารับเครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นลูกหลานได้จัดหาน้ำมาเลี้ยง เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ผีเรือนก็จะปกป้องคุ้มครองรักษาตนและครอบครัวให้มีความสุข เจริญก้าวหน้า ทำมาค้าขึ้น ซึ่งมีความหมายว่า “เฮ็ดนาก็มีข้าวขาย เฮ็ดไฮ่ก็มีหมากได้เต็มกอ” ดังนี้ เป็นต้น

เดือนที่จะทำพิธีนั้นก็สุดแต่สะดวกยกเว้น 2 เดือนคือ เดือนเก้าและเดือนสิบ จะไม่ทำพิธีเสนเรือนใน 2 เดือนนี้ เพราะเชื่อกันว่า “เบือนสิบเบือนเก้าผีเือนต่างไปเฝ้าถน” หมายถึง ผีเรือนจะกลับเฝ้าถน ดังนั้นการทำพิธีเสนเรือนใน 2 เดือนนี้จึงไม่เกิดผลใด ๆ แต่โดยปกติแล้วมักจะทำกันในเดือนที่ว่างจากงานคือในเดือน 4, 6, 8 12 (นิยมทำในเรือนคู่มากกว่าเดือนคี่)

การงดเว้นไม่จัดพิธีเสนเรือนประจำปีนั้นจะทำให้ผีเรือนของตนได้รับความมอดอยาก และในที่สุดผีเรือนก็อาจจะก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนและคนที่อยู่ในครอบครัวได้ ดังนั้นทางที่ดีจึงต้องทำพิธีเสนเรือนเสียครั้งหนึ่งในรอบปีหนึ่ง ทั้งยังจะเป็นการช่วงกันให้รำลึกถึงบรรพบุรุษของตน อันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ทวด บิดามารดา พี่ ป้า น้า อา ที่ล่วงลับไปแล้วซึ่งเคยมีพระคุณแก่ตนและคนในครอบครัวมาก่อน

การจัดพิธี

ในวันทำพิธีจะมีญาติมิตรที่นับถือผีเรือนเดียวกันจะมาพร้อมกัน เอาเหล้า ข้าวสารและหมากพลูช่วยกัน ปัจจุบันนิยมช่วยกันด้วยเงินมากขึ้น งานจะเริ่มตั้งแต่เวลา 03.00 น. เพื่อทำการฆ่าควายหรือฆ่าหมู ถ้าเป็นผู้ท้าวก็ฆ่าควาย ถ้าเป็นผู้น่อยก็ฆ่าหมู ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้น่อยกินหมู ผู้ท้าวกินควาย” ควายหรือหมูที่นำมาฆ่าต้องเป็นตัวผู้ ส่วนตัวเมียจะสงวนเอาไว้ทำพันธุ์ต่อไป

พิธีเสนปาดตง

เป็นพิธีเช่นอย่างหนึ่งของไทยซึ่งที่ต้องนำเครื่องเซ่นไหว้ไปให้ผีเรือนของตนกินทุก 10 วัน กล่าวคือ ทุก ๆ 10 วัน จะต้องเอาข้าวน้ำไปให้ผีเรือนของตนที่อยู่ในกะล่อหอง (ห้องผีเรือน) กินเสียครั้งหนึ่ง วันเซ่นไหว้เรียกว่า “มือเวนตง” อาหารที่เป็นเครื่องเซ่นไหว้ก็มีข้าวและกับข้าวแบบธรรมดา ๆ ซึ่งอาจเป็นแบบเดียวกับคนในครอบครัวรับประทานกันในวันนั้น มีน้ำ หมากพลู บุหรี่ คนที่กล่าวเชิญผีเรือนให้มากินก็เป็นคนในบ้านเรือนนั้นบอกกล่าว การเซ่นจะทำ 2 เวลา คือ มือเช้า และมือกลางวัน

มือเวนตง นั้นวิธีนับ 10 วัน มีชื่อดังนี้

“กต ขด ฮวง เต้า ก่า กาบ ฮับ ฮาย เมิง เป็ก”

ส่วนบ้านเรือนใดจะถือว่าวันใดเป็นมือเวนตงนั้นก็สุดแต่ผีเรือนบ้านนั้นจะตรงกับวันใดใน 10 วันดังกล่าว ซึ่งโดยปกติวันเริ่มต้นในการนับก็คือ วันใดที่เชิญมาเป็นผีเรือนในครั้งแรก ส่วนมาจะตรงกับวันขึ้นบ้านใหม่

การเชิญทุก ๆ 10 วันนั้นจะคลาดเคลื่อนวันไม่ได้ เพราะหาไม่ตรงวันที่ 10 ผีเรือนอาจไม่อยู่และไม่ได้รับอาหารที่มาเซ่นไหว้ จึงจำเป็นต้องเซ่นให้ตรงวันกำหนด

พิธีเสนตรง

เป็นพิธีเสนเรียกขวัญอย่างหนึ่งโดยเป็นการรู้ว่าผีเรือนของตนถูกผีฟ้า (ถน) จับเอาไปขังไว้ จึงเป็นเหตุให้คนภายในบ้านเกิดการเจ็บป่วยขึ้น การที่จะรู้ว่าผีฟ้าจับผีเรือนของตนไปขังไว้ั้นทราบ

ได้จากที่หมอดู “หมอเยื้อง” เป็นผู้ทำนาย และเพื่อที่จะขจัดความเจ็บป่วยให้พ้นไปจากบ้านจึงต้องทำพิธีเสนตงเพื่อแก้ไขให้แกนปล่อยผีเรือนกลับมา ปัจจุบันพิธีเสนตงลดการกระทำลงไปมาก และอาจจะต้องหมดลงไปภายในเวลาไม่นานนัก

พิธีเสนกวัดไกว (หวัดกวาย)

เป็นพิธีเสนเพื่อปิดกวาดสิ่งชั่วร้ายออกไปจากบ้านเรือนแบบปิดรังควาญ กวัดกวาย แปลว่าปิดให้พ้นออกไป เป็นพิธีที่จัดทำเนื่องจากบ้านเรือนมีคนตายเกิดขึ้น เรือนนั้นจึงเป็นเรือนที่ไม่ดี เรียกว่า เรือนร้าย (เฮือนฮ้าย) หลังจากเผาศพผู้ตายไปแล้ว ก็ยังถือว่าเรือนนั้นเป็นเรือนร้ายอยู่ จึงจำต้องทำพิธีเสนปิดกวาด พิธีนี้อาจทำหลังเผาไปแล้วภายใน 1 วัน โดยเชิญแม่มดมาทำพิธีไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปจากบ้านเรือน เพื่อให้เรือนนั้นบริสุทธิ์บริบูรณ์พ้นจากเคราะห์และจากทุกข์โศก

จากการศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง และกลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง พบว่าวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา ประเพณี เป็นต้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ความหมายของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายจะให้อ่านเขียนได้ตั้งชั้นในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2526 : 194) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์ เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก กล่าวคือ การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลอง และสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวไว้ว่า ควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

3. ประสพการณ์การเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียนและควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีคุณธรรม

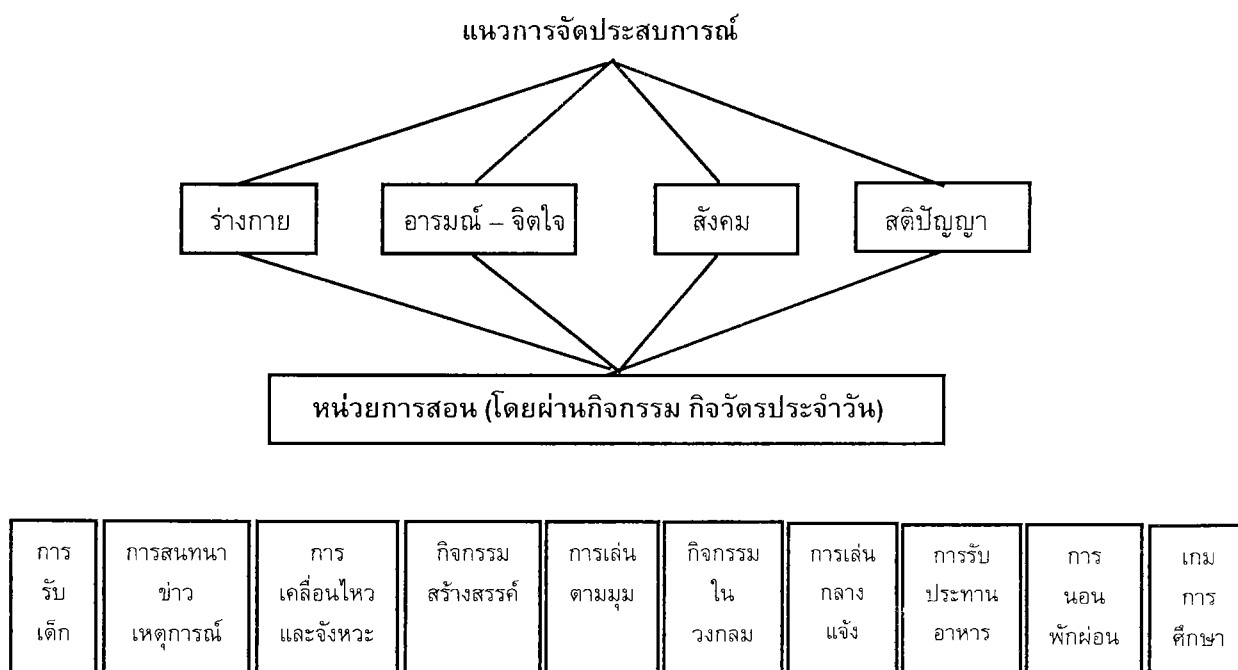
4. ประสพการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสพการณ์ควรมีวิธีใช้แรงจูงใจ ได้รับความสนใจของผู้เรียน ไม่ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติและการได้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

6. ควรหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม

นอกจากนี้ พัฒนา ชัชพงศ์ (2530: 113 – 114) ได้เสนอแนะหลักการจัดประสพการณ์ไว้ว่า ควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก คำนี้ถึงตัวเด็กเป็นหลัก จัดประสพการณ์ให้เด็กได้ “กระทำ” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ควรเลือกประสพการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมของเด็ก อีกทั้งต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล เพราะเมื่อเด็กมีความสนใจก็จะตั้งใจทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ยิ่งไปกว่านั้นควรจัดประสพการณ์ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติการทดลอง การนำไปทัศนศึกษา การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่มและเดี่ยว ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจมีวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ตลอดจนการจัดหน่วยประสพการณ์ให้กับเด็กนิยมจัดในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา

สำหรับแนวทางจัดประสพการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 4 – 5) ได้กำหนดการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการซึ่งได้นำเสนอเป็นแผนภูมิและตารางกิจกรรมประจำวันดังต่อไปนี้



ตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน

08.00 – 08.15	น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.15 – 08.30	น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
08.30 – 08.40	น.	สำรวจการมาโรงเรียน สนทนาข่าวและเหตุการณ์
08.40 – 09.00	น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.00 – 10.00	น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.00 – 10.10	น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.10 – 10.30	น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30 – 11.00	น.	การเล่นกลางแจ้ง
11.00 – 12.00	น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12.00 – 14.00	น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.20	น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 – 14.30	น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 – 14.50	น.	เกมการศึกษา
14.50 – 15.00	นง	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ ตารางกิจกรรมประจำวันสามารถปรับให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สภาพชุมชนและท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องมีครบทุกกิจกรรม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการจัดประสบการณ์เป็นสำคัญ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ควรเลือกประสบการณ์ที่เด็กสนใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ตลอดจนเป็นประสบการณ์ที่เร้าความสนใจ มีความยากง่ายในแต่ละประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจในการทำกิจกรรมและทำให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนาน

3.2 การจัดการศึกษาปฐมวัยหลายวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาปฐมวัยหลายวัฒนธรรมเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กรู้จักสิ่งที่ผูกพันคนไว้ด้วยกันเพื่อให้เด็กมองเห็นความเหมือนกันในมนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม อีกทั้งทำให้การพัฒนาความเข้าใจซึ่งกันและกัน ชูเนล (ประภาญจน์ เหล่าอ่อน. 2539 : 36 ; อ้างอิงจาก Sunal, 1990) ได้กล่าวว่า เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมควรจะได้รับการพัฒนาในเรื่องการเกิดความรู้สึกที่ดี แนวความเชื่อต่อไปนี้คือ การจัดการศึกษาแบบหลายวัฒนธรรม (Multicultural) จึงกำหนดบนพื้นฐานความเชื่อต่อไปนี้

1. ทุกเชื้อชาติมีศักดิ์ศรีและความสำคัญเท่าเทียมกัน
2. วัฒนธรรมหรือวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละชุมชนพัฒนาจากความจำเป็นและความต้องการเฉพาะของชุมชนนั้น ดังนั้นจึงมีคุณค่าและความสำคัญสำหรับบุคคลในชุมชนนั้น ๆ และไม่สามารถใช้มาตรฐานของวัฒนธรรมของชุมชนหนึ่งไปตัดสินวัฒนธรรมของชุมชนอื่น
3. คนเราที่มาจากพื้นฐานวัฒนธรรมต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้โดยไม่จำเป็นต้องมีวิถีชีวิตหรือผสมกลมกลืนให้มีวัฒนธรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งเพียงวัฒนธรรมเดียว หากทุกฝ่ายในสังคมยอมรับและเคารพสิทธิเสรีภาพทางความคิดความเชื่อและวิถีการดำรงชีวิต

4.3 อภิปรายเกี่ยวกับอาหารที่เด็กชอบ ทำไมต้องกินอาหาร อาหารในโอกาสพิเศษและ
หรือกลุ่มชนต่าง ๆ

4.4 อภิปรายลักษณะของเสื้อผ้าที่คนจำเป็นต้องใช้ในส่วนต่าง ๆ ของโลกหรือฤดูกาล

5. ภาษา (Language)

คนเราสื่อสารกันโดยใช้ภาษา หรือวจนภาษา (Verbal Communication) และไม่ใช่ภาษาจาก หรืออวจนภาษา (Non Verbal Communication) เด็กจะเรียนรู้การสื่อสารทั้งสองแบบดังกล่าวในขณะที่เด็ก แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ และความรู้ การสื่อสารโดยไม่ใช่ภาษาจาก อาจจะมีประโยชน์เมื่อเกิด ความไม่เข้าใจในภาษาจาก ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กสื่อสารเป็นการส่วนบุคคล เป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ และได้พูดภาษาอื่น ๆ ในรูปของวลี หรือเพลงง่าย ๆ ตามโอกาส

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ที่มีผล ต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า วัฒนธรรมของกลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยเชื้อ ไทยเชื้อสายลาว กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน และกลุ่มเด็กไทยภาคกลาง มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศิลปะการแสดง การละเล่นและ เครื่องใช้ในครัวเรือน แต่ละกลุ่ม วัฒนธรรมย่อมมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 119 – 120) กล่าวว่า วัฒนธรรมแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาทและหน้าที่ แตกต่างกัน หากว่าความต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมโดยรวมแล้วก็สมควรให้กลุ่มชน ทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน ในแง่ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มี เด็กหลายวัฒนธรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทมากในการช่วยให้เด็กปรับตัว การเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับ ความแตกต่างของผู้อื่น ดังที่ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545 : 56) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้ เด็กมีความรู้ ความเข้าใจและมีการยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ซึ่งกันและกันจะช่วยลดภาวะความ ขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การนำเอาวัฒนธรรมด้านวิถีการ ดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันของเด็กมาจัดกิจกรรมจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองและ การปรับตัวยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีจำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยมีขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. จัดกลุ่มเด็กจากข้อ 1. ตามวัฒนธรรมเดียวจำแนกได้ 4 กลุ่มวัฒนธรรมคือ กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยไซ่ง จำนวน 6 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว จำนวน 5 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน จำนวน 8 คน และ กลุ่มเด็กไทยภาคกลาง จำนวน 13 คน จากจำนวนเต็ม 32 คน
3. เมื่อจัดกลุ่มเด็กตามวัฒนธรรมแล้ว ครูประจำชั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 3 อันดับสุดท้ายของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย
 - 2.1 การกล้าแสดงออก
 - 2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

1. แผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง, วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว, วัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน และ วัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง

1.2 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรม

1.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูพนิจ เกษมณี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) อาจารย์อรมณ งามสุขสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านวังปลา
- 3) อาจารย์สดี ษะนะกุล โรงเรียนละอออุทิศ

1.5 จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน มีความสอดคล้องกันในเรื่องเนื้อหา จุดประสงค์ ปรับปรุงด้านการใช้ภาษาให้เหมาะสมและข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความชัดเจนของขั้นตอนการจัดกิจกรรมในสภาพความเป็นจริง เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม พบว่า เด็กสามารถทำกิจกรรมตามขั้นตอนได้ เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม แต่เนื้อหาบางอย่างยากเกินไป ทำให้เด็กไม่สามารถเล่าได้ต้องปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กเป็นเรื่องที่เด็กคุ้นเคยและมีความสนใจ หลังจากนั้นจึงทำการแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานฉบับสมบูรณ์ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย การสังเกต การบันทึก คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ : 2537)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 มาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมถึงการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2.3 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง การใช้ภาษาในข้อพฤติกรรมย่อยยาวเกินไป ทำให้ยากต่อการสังเกต หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

2.4 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกต จำนวน 3 ท่าน คือ

- 1) อาจารย์อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2) อาจารย์อารมณ งามสุขสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านวังปลา

3) อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

2.5 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อพฤติกรรมย่อยให้เป็นคำกริยา และตัดความหมายของพฤติกรรมในข้อย่อยออก เพราะพฤติกรรมในข้อนั้น ๆ มีความชัดเจนแล้ว และปรับความหมายของการใช้คะแนนให้เด่นชัดขึ้น

2.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนนเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเนื้อหา แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์.2526 : 89) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ $IOC = 0.82$ ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นในตนเองของแบบสังเกตนั้นด้วยการนำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการศึกษาวิธีการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองร่วมกันจากนั้นได้ทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดด่านทับตะโก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นในตนเองโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock, 1996 : 256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ ซึ่งถือว่าได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากทีบอร์กและเกล (Barnett and Johnson, 1996 : 31 ; citing Borg and Gall, 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลองเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ระยะทดลอง	ระยะหลังทดลอง
T_1, T_2, T_3, T_4	$X_1 T_5, X_2 T_6, X_3 T_7, \dots, X_{24} T_{28}$	$T_{29} T_{30} \dots, T_{36}$

เมื่อ $T_1 - T_4$ คือ การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมสันทนาการเข้าระยะก่อนทดลอง
 $X_1 - X_{24}$ คือ การจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 $T_5 - T_{28}$ คือ การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานระยะทดลอง
 $T_{29} - T_{36}$ คือ การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมสันทนาการเข้าระยะหลังทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2.2 ระยะก่อนการทดลองเป็นระยะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง (Baseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมสนทนายามเช้า เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

2.3 ระยะทดลอง เป็นระยะที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที ในวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 08.30 – 08.50 น. และในขณะที่ทดลองแต่ละครั้งจะมีการประเมินผลทุกครั้งโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

2.4 ระยะหลังการทดลอง เป็นระยะติดตามผลโดยผู้วิจัยสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กกลุ่มตัวอย่างจากกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐานในสัปดาห์ที่ 9 และ 10

ตาราง 2 แสดงวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
กิจกรรมสนทนายามเช้า	1 สัปดาห์	วันจันทร์ วันอังคาร	08.30 – 08.50
แบบปกติ	ก่อนการทดลอง	วันพุธ วันพฤหัสบดี	
กิจกรรมสนทนายามเช้า	6 สัปดาห์	วันจันทร์ วันอังคาร	08.30 – 08.50
เน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน		วันพุธ วันพฤหัสบดี	
กิจกรรมสนทนายามเช้า	2 สัปดาห์	วันจันทร์ วันอังคาร	08.30 – 08.50
เน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน	ติดตามผล	วันพุธ วันพฤหัสบดี	
แบบปกติ	หลังการทดลอง		

2.5 แจกข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐานให้ผู้ปกครอง เด็กกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมและบทบาทผู้ปกครองต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก และเพื่อเป็นการสำรวจสื่อที่จะนำมาสนทนาจากการสำรวจถ้าพบว่าผู้ปกครองไม่สามารถจัดหาสื่อให้เด็กนำมาประกอบการสนทนาได้ ครูจะเป็นผู้จัดหาสื่อเตรียมไว้ให้เด็ก

2.6 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (เวลา 2 นาที)

1. ครูแนะนำเด็กที่จะสนทนาประจำวัน
2. บอกเรื่องที่จะเรียนและจุดประสงค์ให้เด็กทราบ

ขั้นตอนกิจกรรม (เวลา 15 นาที)

1. ครูให้เด็กเล่าเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดให้ วันละ 1 กลุ่มวัฒนธรรม
2. ครูกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมที่จัดเตรียมมาเพื่อให้ทำร่วมกัน

ขั้นสรุป (เวลา 3 นาที)

ครูและเด็กร่วมกันสรุปเรื่องที่เรียนร่วมกัน

บทบาทครู

กระตุ้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมการทดลองปฏิบัติตามวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นและการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเด็กต้องการ ให้คำชมเชยและกำลังใจเมื่อเด็กกล้าแสดงออกและความพยายาม ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ใช้คำถามโต้ตอบ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

การประเมินผล

สังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

2.7 เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

ตาราง 3 ตารางการทดลอง

ลำดับที่ ของการทดลอง	ครั้งที่ ของการทดลอง	กิจกรรม
1	1	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	2	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายลาว
	3	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีน
	4	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยภาคกลาง
2	5	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	6	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายลาว
	7	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายจีน
	8	การสนทนาอาหารของคนไทยภาคกลาง
3	9	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	10	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายลาว
	11	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีน
	12	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยภาคกลาง
4	13	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	14	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายลาว
	15	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายจีน
	16	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยภาคกลาง

ตาราง 3 ตารางการทดลอง (ต่อ)

สัปดาห์ที่ ของการทดลอง	ครั้งที่ ของการทดลอง	กิจกรรม
5	17	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	18	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายลาว
	19	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายจีน
	20	การสนทนาการเล่นของคนไทยภาคกลาง
6	21	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	22	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายลาว
	23	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายจีน
	24	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยภาคกลาง
7	กิจกรรมปกติ	การสนทนาเข้าแบบปกติ
8	กิจกรรมปกติ	การสนทนาเข้าแบบปกติ
9	ประเมินผล	การสนทนาเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
10	ประเมินผล	การสนทนาเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง มีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นเวลา 1 สัปดาห์
3. ทำการบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๑ ละ 4 ครั้ง การจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน แบ่งเด็กเป็นกลุ่มตามวัฒนธรรมของเด็ก จำนวน 4 กลุ่มวัฒนธรรม คือ 1. กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง 2. กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาว 3. กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีน และ 4. กลุ่มวัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง ซึ่งแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมีจำนวนสมาชิกกลุ่มละ 3 คน สังเกตและบันทึกความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกัน จำนวน 2 คน สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน
4. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ระยะทดลองและระยะหลังการทดลอง

ตาราง 4 บันทึกการหมุนลำดับการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงทดลอง 6 สัปดาห์

วัน เวลา สัปดาห์	จันทร์ 08.30 – 08.50				อังคาร 08.30 – 08.50				พุธ 08.30 – 08.50				พฤหัสบดี 08.30 – 08.50			
Baseline	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3
2	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3
3	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3
4	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3
5	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3
6	1	2	3	4	2	3	4	1	3	4	1	2	4	1	2	3

หมายเหตุ 1, 2, 3, 4 คือ ลำดับก่อนหลังของกลุ่มที่ทำการสังเกตกลุ่มที่ 1, 2, 3, 4

5. การฝึกผู้ช่วยวิจัย

ผู้วิจัยและผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกการสังเกต ดังนี้

5.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

5.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองได้ตรงกัน

5.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

5.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock 1996 : 256) ซึ่งในครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.9

6. การบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับความเชื่อมั่นในตนเองข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

7. การให้คะแนน

นำผลการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองแต่ละครั้งมาแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคะแนน ดังนี้

น้อย	แสดงว่า	ไม่กล้าแสดงออกหรือไม่กล้าตัดสินใจ	ให้ 0 คะแนน
ปานกลาง	แสดงว่า	ตัดสินใจช้า	ให้ 1 คะแนน
มาก	แสดงว่า	กล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที	ให้ 2 คะแนน

ในช่วงที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใดและช่องระดับคะแนนใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงไปในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับนั้นและถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ข้างในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำคะแนนที่ซ้ำคู่กับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 แสดงความเชื่อมั่น ซ้ำ 3 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 6 คะแนน เป็นต้น

8. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คน มาหาผลรวม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

9. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

9.1 หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

9.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้คำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

10. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

10.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

10.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน วิหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Bury – Stock.1996.256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ $R_{1kn} - R_{2kn}$ แทน ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K แทน จำนวนพฤติกรรมย่อย

I แทน จำนวนช่วงคะแนน (0 , 1 ,2)

11. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

11.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

11.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยจำนวน 12 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานทั้ง 9 ครั้งมาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง ขณะการทดลอง และหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ความเชื่อมั่น ในตนเอง	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์)										
	ก่อน การ ทดลอง	ขณะทดลอง						ระยะหลังการทดลอง			
		สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7	สัปดาห์ ที่ 8	สัปดาห์ ที่ 9	สัปดาห์ ที่ 10
M	3.19	4.98	9.21	9.50	12.65	15.31	16.10	-	-	14.19	12.92
S	1.48	2.16	2.26	1.96	3.03	2.53	2.06	-	-	3.13	3.46

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเอง ใน 6 สัปดาห์แรกสูงขึ้นและลดลงในสัปดาห์ที่ 9 และ 10

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนรวมทั้งฉบับจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยตามระยะเวลาในการทดลอง คือ ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 6

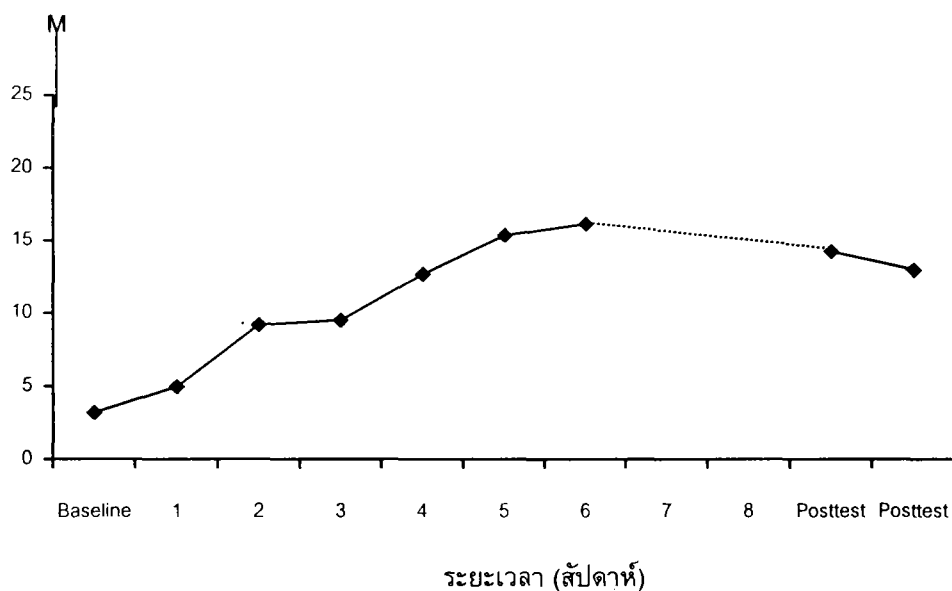
ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย 9 สัปดาห์

แหล่ง	ss	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างเงื่อนไข	2089.59	8	261.20	45.47	.000
ความคลาดเคลื่อน	505.48	88	5.74		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นรายสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

1.3 การเสนอเส้นภาพการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานมาเขียนเป็นเส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลปรากฏดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ Baseline หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานก่อนจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 Posttest หมายถึง ข้อมูลหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 การเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน หมายถึง คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองไม่เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นน้อยกว่า 2 เท่าของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 การเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน หมายถึง คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ผลการวิเคราะห์เส้นภาพประกอบ 1 ปรากฏว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ขณะทดลองและหลังการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานโดยมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เมื่อติดตามผลในระยะหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 9 – 10 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าสัปดาห์ที่ 6

1.4 อัตราการการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่เกิดขึ้นได้จากขณะทดลองทั้งหมด 6 สัปดาห์ และหลังการทดลองในแต่ละสัปดาห์ หาคด้วยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 7 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์)									
	ระยะทดลอง						หลังการทดลอง			
	สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7	สัปดาห์ ที่ 8	สัปดาห์ ที่ 9	สัปดาห์ ที่ 10
ความเชื่อมั่นในตนเอง	0.56	1.26	1.98	2.97	3.80	4.05	-	-	3.44	3.05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยสัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 0.56 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 1.26, 1.98, 2.97, 3.80 และ 4.05 ตามลำดับ และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 3.44 และ 3.05 ของคะแนนก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานตามลำดับ เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 คำสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัยได้แก่
1. ด้านการกล้าแสดงออก 2. ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง 3. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
ที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง จัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้น
วัฒนธรรมเป็นฐาน รวม 9 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย
ก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ความเชื่อมั่นใน ตนเอง แยกรายได้		ระยะเวลา (สัปดาห์)										
		ระยะ ก่อนการ ทดลอง	ระยะทดลอง						ระยะหลังการทดลอง			
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7	สัปดาห์ ที่ 8	สัปดาห์ ที่ 9	สัปดาห์ ที่ 10
การแสดง ออก	M	1.38	1.67	2.35	3.46	4.71	5.21	5.52	-	-	6.02	5.98
	S	0.37	1.00	0.78	1.03	0.97	1.34	1.08	-	-	1.20	1.21
ความ ภาคภูมิใจ	M	0.98	1.67	2.33	2.75	3.94	5.98	5.69	-	-	3.88	4.02
	S	0.47	0.73	0.74	0.53	1.28	1.28	1.65	-	-	2.05	1.82
การปรับ ตัวเข้ากับ สภาพ แวดล้อม	M	0.83	1.65	2.52	3.29	4.00	4.13	4.90	-	-	4.29	2.92
	S	0.68	0.62	0.96	0.70	1.03	1.09	1.56	-	-	1.35	2.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่า ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก พบว่า สูงขึ้นถึงสัปดาห์ที่ 9 และลดลงในสัปดาห์ที่ 10

ด้านที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเอง สูงขึ้นตามลำดับใน 6 สัปดาห์แรก ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 9 และ 10 ลดลง

ด้านที่ 3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม สูงขึ้นตามลำดับใน 6 สัปดาห์แรก ยกเว้นสัปดาห์ที่ 9 และ 10 ลดลง

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. ความภาคภูมิใจในตนเอง 3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานมาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 9

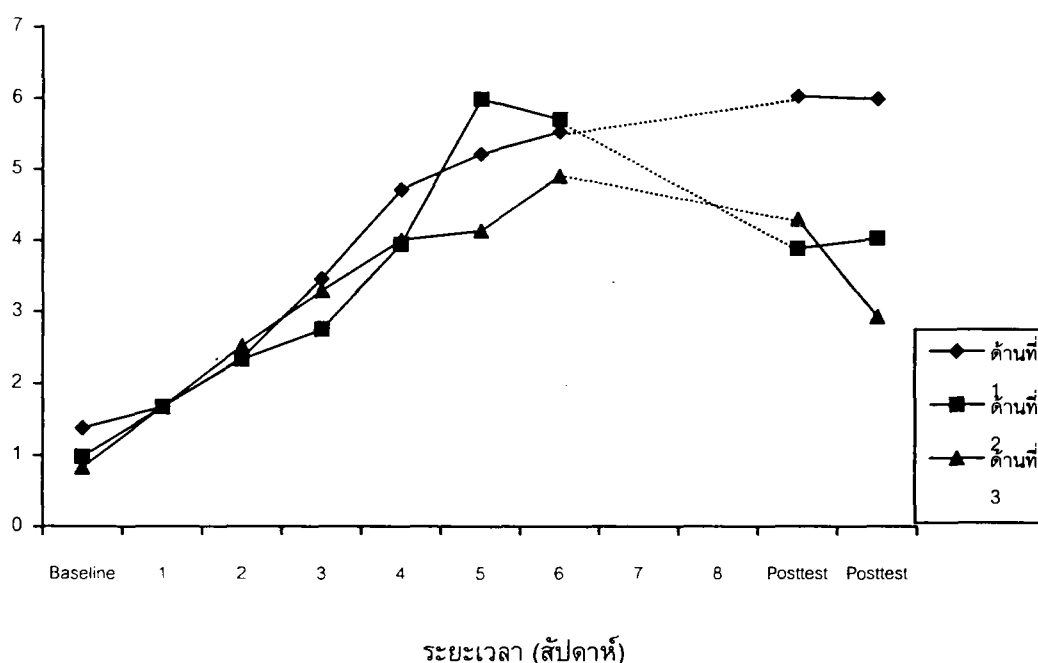
ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย 9 สัปดาห์

ความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัย	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
การกล้าแสดงออก	ระหว่างเงื่อนไข	333.24	8	41.41	54.99	.000
	ความคลาดเคลื่อน	66.26	88	.75		
ความภาคภูมิใจ ในตนเอง	ระหว่างเงื่อนไข	277.99	8	34.75	21.28	.000
	ความคลาดเคลื่อน	143.73	88	1.63		
การปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อม	ระหว่างเงื่อนไข	169.45	8	21.18	14.14	.000
	ความคลาดเคลื่อน	131.81	88	1.50		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานเป็นรายสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.3 การเสนอเส้นภาพการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานมาเขียนเป็นเส้นภาพการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลปรากฏดังภาพประกอบ 2



ภาพประกอบที่ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ Baseline หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานก่อนจัดกิจกรรมสหනයามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 Posttest หมายถึง ข้อมูลหลังการทดลองจัดกิจกรรมสหනයามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 การเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน หมายถึง คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองไม่เพิ่มขึ้นหรือเพิ่มขึ้นน้อยกว่า 2 เท่าของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนจัดกิจกรรมสหනයามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
 การเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน หมายถึง คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนจัดกิจกรรมสหනයามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 2 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. ด้านการกล้าแสดงออก 2. ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง 3. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ขณะทดลอง และหลังการทดลองจัดกิจกรรมสหනයามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง โดยมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 - 2 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 3 - 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เมื่อติดตามผลในระยะหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 9 - 10 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6

ด้านที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 - 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เมื่อติดตามผลในระยะหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 9 - 10 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6

ด้านที่ 3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 - 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อติดตามผลในระยะหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 9 - 10 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6

2.4 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จาก ขณะทดลองทั้งหมด 6 สัปดาห์ และหลังการทดลองในแต่ละสัปดาห์ หาดด้วยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลา (สัปดาห์)									
	ระยะทดลอง						หลังการทดลอง			
	สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7	สัปดาห์ ที่ 8	สัปดาห์ ที่ 9	สัปดาห์ ที่ 10
การแสดงออก	0.21	0.70	1.51	2.41	2.78	3.00	-	-	3.36	3.33
ความภาคภูมิใจ	0.70	1.38	1.81	3.02	5.10	4.81	-	-	2.96	3.10
การปรับตัวเข้ากับสภาพ แวดล้อม	0.99	2.04	2.96	3.82	3.98	4.90	-	-	4.17	2.52

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 ปรากฏว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. ด้านการกล้าแสดง 2. ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง 3. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก สัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.21 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 0.70, 1.51, 2.41, 2.78 และ 3.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ตามลำดับและหลังการทดลองซึ่งเป็นช่วงติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 3.36 และ 3.33 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

ด้านที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.70 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 1.38, 1.81, 3.02, 5.10 และ 4.81 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานและหลังการทดลองซึ่งเป็นช่วงติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 2.96 และ 3.10 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง

ด้านที่ 3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.99 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 2.04, 2.96, 3.82, 3.98 และ 4.90 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานและหลังการทดลองซึ่งเป็นช่วงติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 4.17 และ 2.52 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงหลังจากหยุดการทดลอง 2 สัปดาห์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยขณะทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานจะมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันจากก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิงที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดด่านทับตะโก จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยมีขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน ห้องเรียน

2.2 จัดกลุ่มเด็กจากข้อ 2.1 ตามวัฒนธรรมเดียวกันได้ 4 กลุ่มวัฒนธรรมคือ กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายไทยโซ่ง จำนวน 6 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว จำนวน 5 คน กลุ่มเด็กไทยเชื้อสายจีน จำนวน 8 คน และ กลุ่มเด็กไทยภาคกลาง จำนวน 13 คน จากจำนวนเต็ม 32 คน

2.3 เมื่อจัดกลุ่มเด็กตามวัฒนธรรมแล้ว ครูประจำชั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 3 อันดับสุดท้ายของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ในช่วงกิจกรรมสันทนาการเข้า ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Beseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้า เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาบันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาบันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมทั้งผู้สังเกต จำนวน 2 คน
4. หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยติดตามผลโดยผู้วิจัยสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กกลุ่มตัวอย่างจากกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานในสัปดาห์ที่ 9 – 10 โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองชุดเดิมมาบันทึกการสังเกต
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยขณะทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เมื่อเทียบกับก่อนทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตลอดช่วงเวลากิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการอภิปรายเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวม

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยขณะทดลองและหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองสามารถที่จะส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นจากการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1.1 เด็กได้เล่าเรื่องที่เด็กคุ้นเคยและใกล้ตัวเด็กจะทำให้เด็กมีความมั่นใจที่จะพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อน ๆ ดังที่พรณี ข.เจนจิต (2538 : 113) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีและมีความมั่นใจถ้าประสบการณ์ที่เด็กเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ชามมณี และคณะ กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กในโรงเรียนควรจัดให้ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคย สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมและศิลปวัฒนธรรมพื้นฐาน โดยสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะเป็นสื่อสำหรับการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้กระทำซ้ำที่โรงเรียน โดยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กจะเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจ แปลกใหม่จากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุก ๆ ด้านในลำดับต่อไป (ทฤษฎี ชามมณี และคณะ. 2536 : 91 – 181) อีกทั้งสอดคล้องกับกฎการฝึกหัด (Law of Exercise) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) ที่กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่จะต้องได้กระทำซ้ำ ๆ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2538 : 182) ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่เด็กคุ้นเคยหรือใกล้ตัวจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น

1.2 การมีส่วนร่วม ทำให้เด็กมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ช่วยเหลือกันในขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังที่ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2538 : 122) ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1987 : 239) ได้กล่าวว่า เด็กยังมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าไรก็จะเรียนรู้ที่จะปรับตัวและให้ความร่วมมือในการทำงานสูงขึ้น ส่วนสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์และ ธิตา

พิทักษ์สินสุข (2543 : 45) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทุกด้านของเด็กสามารถงอกงามขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

1.3 บทบาทของครูในการกระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรม การที่ครูกระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรมให้อิสระในการคิด การแสดงออก และเป็นผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด จะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : 53) กล่าวว่า การที่ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและการทำกิจกรรม ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการศึกษา ระดับก่อนวัยเรียนที่ว่า เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออกและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2532 : 3 – 4) นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมยังมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ผ่อนปรน ไม่ตึงเครียด ครูให้การเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมเชย พยักหน้าในการลงมือกระทำและพยายามของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและได้คิดริเริ่มกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กยังมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจอยากทำกิจกรรมใช้คำถามโน้มน้าวให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันและครูยอมรับความคิดเห็นของเด็กตลอดจนให้เพื่อนร่วมกลุ่มยอมรับในความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูไม่นำความสามารถของเด็กมาเปรียบเทียบกัน แต่จะยกย่องชื่นชมในจุดเด่นและชี้ให้เห็นว่าเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างมีความสามารถต่างกัน เด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถของตนเองให้เต็มที่จนทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในการร่วมกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานตลอดมา ทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาระดับความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มสูงขึ้น ดังที่แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 23 – 24) กล่าวว่า การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ ยอมรับในความสามารถของเด็กแต่ละคนและแสดงให้ทุกคนรู้ว่าความสามารถของแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร แซ่เลื่อง (2539 : 72) ที่พบว่า การที่ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและยอมรับในตัวเด็กจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกเพื่อสร้างเป็นผลงานจนสำเร็จเป็นที่พึงพอใจของตนและเพื่อน ๆ จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของยังส์ (อนุบาลรักลูก 2538 : อ้างอิงจาก Youngs. 1992) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะเรียนรู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น ในขณะเดียวกันเด็กจะรู้สึกมั่นคงในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นและสามารถบอกถึงสิ่งที่ตนต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ได้

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เมื่อติดตามผลในระยะหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงลดลง เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6

ช่วงระยะแรกประมาณสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองไม่ชัดเจน แต่เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในสัปดาห์ที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าจุดเริ่มต้นคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ซึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ และที่ทำให้ระดับความเชื่อมั่นในตนเองไม่ชัดเจนในระยะนี้อาจเป็นเพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานในลักษณะที่ให้เด็กแสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระจากโดยปราศจากการยับยั้งความรู้จากครู เด็กจึงมีที่ท้อแท้ ไม่ค่อยมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความสามารถหรือความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในการทำกิจกรรมด้วยตน

เอง ทั้งนี้เป็นเพราะประสบการณ์เดิมที่ครูไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น แต่เป็นการสอนในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ครูมีบทบาทมากที่สุด ครูเป็นผู้กำหนดและบังคับให้เด็กเชื่อฟังทำตาม สอดคล้องกับธีระพร อูวรรณโน (2536 : 365) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในห้องเรียนที่ครูชอบทำโทษและเน้นการเชื่อฟังระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยซึ่งอาจทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นใจตนเองน้อย ไม่ค่อยกล้าแสดงความสามารถ ความคิดใด ๆ ช่วงนี้นับว่าเป็นระยะเวลาการปรับตัวของเด็กปฐมวัยจึงทำให้ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน

ในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างชัดเจน อาจเป็นเพราะเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบของกิจกรรมตลอดจนการฝึกฝนให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระและการยอมรับของครู เพื่อน ในการทำกิจกรรม จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สัปดาห์ที่ 2 – 3 เด็กได้แสดงออกในเรื่องอาหารและภาษา ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้เด็กมีความรู้สึกลายโดยเฉพาะกลุ่มเด็กไทยเชื้อสายลาว จะอายเมื่อต้องรับประทานข้าวเหนียวและไม่กล้าสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่น เพราะสื่อสารไม่เข้าใจ เมื่อครูเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ และกระตุ้นให้เพื่อนต่างกลุ่มวัฒนธรรมได้ร่วมกิจกรรมในการชิมอาหารและการลองใช้ภาษาของกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน เกิดการยอมรับวัฒนธรรมของเพื่อน ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมในของตน จึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเยาวันรต เลาบรรจง (2545 : 61) ที่กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม เรียนรู้บริบททางสังคม ทำให้ผู้เรียนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพิ่มการยอมรับนับถือแก่กัน นอกจากนี้ แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 26 – 29) พรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู, 2521 : 12 ; อ้างอิงจาก Freud, 1965) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กควรปลูกฝังในช่วงระยะ 6 ขวบแรกของชีวิตด้วยการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นให้กับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่และยอมรับในความสามารถ ยกย่องและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบมโนทัศน์และการส่งเสริมความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

ระยะหลังการทดลอง ซึ่งเป็นระยะติดตามผลในสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองลดลงเมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทิ้งช่วงระยะเวลาการทดลองนานเกินไป ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองลดลง ดังนั้นการจัดกิจกรรมควรจะมีการต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงจะช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ ดังที่ ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2526 : 33) ได้กล่าวว่า เด็กจะเกิดการรับรู้ได้ดีนั้นต้องใช้เวลานานและต่อเนื่องกันพอสมควร

2. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จำแนกรายด้าน

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขณะทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานเมื่อเทียบกับก่อนทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสนทนายามเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ดังนี้

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 – 2 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 3 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ระยะสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะสัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 - 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก ระยะสัปดาห์ที่ 1 – 2 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะสัปดาห์ที่ 3 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อทดลองผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อสังเกตว่าในสัปดาห์ที่ 1 – 2 ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกไม่ชัดเจน แต่เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 – 2 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าจุดเริ่มต้นของคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เด็กมีความคุ้นเคยกับการเล่าเรื่อง การพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ประกอบกับครูคอยกระตุ้นให้เด็กคิดพิจารณาและตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้เด็กกล้าพูดกล้าแสดงออก อีกทั้งเด็กได้เล่าเรื่องที่คุ้นเคยและใกล้ชิดทำให้เด็กมีความมั่นใจที่จะพูดคุยนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อน ๆ จึงทำให้ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกสูงขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ระยะสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะสัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 – 10 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อทดลองผ่านไปเพียง 1 สัปดาห์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อสังเกตว่าในสัปดาห์ที่ 1 ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน แต่เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองในสัปดาห์ที่ 1 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าจุดเริ่มต้นของคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอเรื่องราวการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้เด็กได้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความชื่นชม พอใจในเรื่องราวของตน และความพยายามในการถ่ายทอดเรื่องราวของตนให้เพื่อนและครูได้รับรู้ เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรมหลาย ๆ ครั้ง ดังที่ ศุภศิริ ศรีสุคนธ์. 2539 : 11 ; อ้างอิงจาก Children Study Association. 1952) ที่ได้แสดงความคิดเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ เสมอบุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าใดย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อุมพร ตรังคสมบัติ (2543 : 50 – 55) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจ คือประสบการณ์แห่งความสำเร็จ เมื่อเด็กทำบางสิ่งบางอย่างได้ เด็กจะเกิดความรู้สึกพอใจเพราะเขาได้ค้นพบว่า ภายในตัวเขามีความเก่งซ่อนอยู่และความเก่งนั้นสามารถปรากฏออกมาสู่สายตาผู้อื่น ความรู้สึกถึงคุณค่าแห่งตนและความเชื่อมั่นในตนเองจะมั่นคงขึ้นเรื่อย ๆ สอดคล้องกับ มาสโลว์ (Maslow, 1954 : 80 – 97) ที่กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะรู้สึกตัวตนเองมีค่า ประสบความสำเร็จ ให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ ต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจะทำให้มีความมั่นใจในตนเอง จะเห็นได้ว่า การเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอเรื่องราวของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องราวของตนและการให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรมจึงส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 – 6 และสัปดาห์ที่ 9 - 10

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ระยะสัปดาห์ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ระยะสัปดาห์ที่ 2 – 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อทดลองผ่านไปเพียง 1 สัปดาห์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อสังเกตว่าในสัปดาห์ที่ 1 ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจนแต่เมื่อดูคะแนนเฉลี่ย

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 1 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าจุดเริ่มต้นของคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันในขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งทำให้คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของบริค (กาญจนา สุวรรณธาร. 2537 : 69 ; อ้างอิงจาก Brick 1967 : 787 – 788) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ที่ตื้นเขินควรให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้มีระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสูงขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 – 6

ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานจึงมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้นจากก่อนจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสามารถศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคลในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ในช่วงระยะแรกของการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เด็กไม่ค่อยยกมือลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีความลังเล ไม่มั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและการทำกิจกรรม แต่เมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและทำกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้การเสริมแรง ยอมรับในความสามารถของเด็ก เด็กจึงกล้าลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองด้วยความสนุกสนาน ช่วงระยะเวลาสัปดาห์หลังความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน โดยเด็กจะมีความมั่นใจมากขึ้นในการพูดแสดงความคิดเห็น

2. การจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ส่งผลต่อเด็กโดยตรงในด้านความสนใจ ความตั้งใจและความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ควรสร้างเสริมให้เกิดในตัวเด็ก เพราะกิจกรรมการสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เราความสนใจของเด็กอยู่ตลอดเวลา แม้บางกิจกรรม วัสดุหรือสื่อจะเป็นสิ่งที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่เมื่อครูนำของเหล่านั้นมาจัดกิจกรรมเด็กให้ความสนใจสูง มีช่วงความสนใจยาวนานและเมื่อหมดเวลา เด็กยังต้องการจะทำกิจกรรมนั้นต่อไปอีก เด็กมีความสนุกสนานกับกิจกรรมและมีความต้องการที่จะทราบล่วงหน้าว่าจะมีกิจกรรมใดในวันต่อไป

3. การจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เด็กมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เพราะเด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และชี้แนะช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาในการทำกิจกรรม การร่วมมือซึ่งกันและกันของเด็กขณะทำกิจกรรม โดยการช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่กัน ทำให้เด็กทุกคนมีโอกาสทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง

4. การจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีความเป็นตัวของตัวเองและมีเสรีภาพแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของตน กล่าวคือ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง ครูต้องให้เด็กได้แสดงความคิดและการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การยอมรับฟังความคิดเห็นของครูที่มีต่อเด็กจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากขึ้น
2. การจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานให้กับเด็กปฐมวัย ครูต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะของเด็ก โดยกิจกรรมมีหลากหลาย คำนึงถึงพัฒนาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่นำความสามารถของเด็กมาเปรียบเทียบกัน ยอมรับความสามารถ ยกย่อง ชื่นชมในจุดเด่นของเด็กแต่ละคน
3. การใช้สิ่งที่เด็กคุ้นเคยมีผลต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองได้สูง เพื่อเป็นการสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่แปลกไปโดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมหลากหลายควรจัดเป็นฐานการเรียนรู้ส่วนอุปกรณ์ที่นำมาใช้ ครูอาจจัดเป็นมุมวัฒนธรรม จัดนิทรรศการเผยแพร่ให้ผู้ปกครองได้ชม หรือจัดเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนสำหรับเด็กรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากระดับความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น ด้านสังคม คุณธรรมและจริยธรรม
2. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในระยะเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชัดเจนขึ้น
3. ควรมีการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานของภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ เป็นต้น
4. ควรมีการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา สุวรรณธาร . (2537) . ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). การสอนแบบจิตวิทยา : แนวการใช้ในการวางแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- จงใจ ขจรศิลป์ . (2532) . การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531) . การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ฉันทนา ภาคบงกช . (2533) . เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง . (2516) . ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ณรงค์ เส็งประชา . (2532). พื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ดาร์วิน เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข . (2532) . รายงานการวิจัยเรื่องชาวจีนในอำเภอสองแห่งของจังหวัดยโสธร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิศนา ขัมมณี และคณะ . (2535). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนู บุญรัตน์พันธุ์ . (2531) . “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน”, คู่มือปริทัศน์. 13 พฤศจิกายน.
- ธีระพร อูวรรณโน. (2536). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : เพื่อทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์.

- นวพร แซ่เลื่อง. (2539). *การพัฒนาความรู้สึกที่ติดตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบบูรณาคุณค่าในตัวเด็ก*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- นำพลย์ กิจรักษ์กุล. (2532). *การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานประชากรเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประดิษฐ์ อรุณย์. (2524). "การพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย", ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 6*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์. (2526) "สิ่งเร้าความตั้งใจในการรับรู้ การเรียนรู้ในวัยก่อนเข้าเรียน", *จิตวิทยาคลินิก*. 31 – 47 ; มิถุนายน.
- ประกายจณ์ เหลาอ่อน. (2539). *การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดสาเนา.
- พจมาน เทียนมนัส . (2539) . *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ และประกอบการวาดภาพ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- พัฒนา ชัชพงศ์ . (2530) . *การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารบรรยายชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัทธา สายหู. (2534). "การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาชาวบ้านและศักยภาพของชุมชน" *การสัมมนาวิชาการ ภูมิปัญญาชาวบ้าน*. โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรณี ช.เจนจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- _____. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ . (2533) . *บูรณาการของเยาวชนจีนในประเทศไทย*. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงผกา คุโรวาท. (2539). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- ภาณี เศรษฐวงศ์สิน . (2541) . *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เสริมด้วยภาษาพูดกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- ภาณี คุรัตน์นะ . (2532) . "ปฏิสัมพันธ์การสร้างเชื่อมั่น", ใน *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาอนุบาลศึกษา*. ระหว่างวันที่ 3 – 5 เมษายน.
- มรกต งามภักดี. (2543). *ราชบุรี*. กรุงเทพฯ : ศิลปสยามบรรจภัณฑ์และการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6-10*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.

- วาสนา เจริญสอน. (2537) . ผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา .
- วาสนา อรุณกิจ . (2529) . พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ภาควิชาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร รักการ. (2529). วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอียนสโตร์.
- ศรีวรรณ มากชู . (2521) . การศึกษาเปรียบเทียบสุนนิตยของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร. (2534) . ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- ศุภสี ศรีสุคนธ์ .(2539). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- สนธยา อ่อนน้อม. (2538). ผลของการเสริมแรงในการเล่าเรื่องที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา
- สมคิด ศรีสิงห์. (2537). วัฒนธรรมของไทยโซ่งดำ (ลาวโซ่ง) ในจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตร. รายงานการวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ . (2524) . การเล่นคอนของลาวโซ่งที่บางกุ้ง. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดลำนเา .
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2530). ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ ติรพัฒน์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบต่อ. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. (2543). ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชน). (2516). วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญธรรม.
- สาวิตรี ทัพพะสุต. (2527). ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทยจีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2398-2453. วิทยานิพนธ์ปรินญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริ พึ่งเดช (สุลินามแฝง). 2519). ประวัติผู้ใดทรงดำ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ลีลา วีระวงส์. (2539). ประวัติศาสตร์ลาว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มติชน.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พัทธสินสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดเรกจิโอเอมีเลีย*. กรุงเทพฯ : ฟริกหวานกราฟฟิค.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2537). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุนิรัตน์ ฤทธิ์ธงชัยเลิศ. (2530). *ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น ป.5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. (2526). *ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สมิตร์ ปิติพัฒน์และคนอื่น ๆ. (2521). *ลาวโซ่ง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2522). *เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักการสำคัญบางประการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2536). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2537). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักศึกษา..* กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- _____. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2538). *การส่งเสริมบทบาทสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (แรกถึง 6 ปี)*. เอกสารโครงการวิจัยการส่งเสริมบทบาทสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดู (แรกเกิดถึง 6) ปี. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.
- _____. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542)*. กรุงเทพฯ : ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2543). *ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2544). *"การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม : ภาระและความรับผิดชอบของใคร"*, วัฒนธรรมสัมพันธ์สาร. ธันวาคม.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย : แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนา*. ดำราเอกสารวิชาการ ฉบับที่ 87 ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ 2538. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.
- อรพิน หงวนศิริ. (2534). *"การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า"*. ใน รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 126/2534 : หน้า 248 – 250. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- อนุบาลรักลูก. (2538). *ฝึกความนับถือตนเองในเด็ก (เอกสารประกอบการสัมมนา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ม.ป.ท.

- อัญชนา พานิช. (2537). คำลงท้ายในภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญชลี บุรณะสิงห์. (2531). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโซ่ง.
วิทยานิพนธ์สาขาภาษาศาสตร์และภาษาเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดม เชยกิจวงศ์. (2545). ประเพณี พิธีกรรมท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : เอมี่ เทรตดิ้ง.
- อุดม ดุจศรีวัชร. (2537). ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทยวิสุทธิ์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). "พลวัตและศักยภาพของสังคม – วัฒนธรรมไทย ความอยู่รอดหรือ หายนะ";
สุโขทัยธรรมาธิราช. 6 (2) พฤษภาคม – สิงหาคม.
- _____. (2538). "ภูมิปัญญาชนบท : คุณค่ากับการท้าทาย", คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ
สหประชาชาติ. เมษายน – มิถุนายน.
- อารี เกษมรัตน์. (2533). ผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติที่มีความเชื่อมั่นใน
ตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดอบรมเลี้ยงดูและเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม.
ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. อัดสำเนา.
- อุมพร ตรังคสมบัติ. (2543). EVEREST พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์.
- Barnett, Susan I. And Johnson Gary. (1996). "Further Evidence on the Relationship Between
Participation in Nutrition Education Programs and Changes in Dietary Behavior,"
Journal of Family and Consumer Sciences. 55 (1) : 31.
- Barnouw, Victor. (1963). *Culture and Personality*. Dorsey Press.
- Burry – Stock, Judith and others. (1996, April). "Rater Agreement Indexes for Performance
Assessment," *Education and Psychological Measurement*. 56(2) : 256.
- Erikson, E.H. (1975). *Childhood and Society*. New York : Morton.
- Goor, A. (1974). "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students", *Dissertation
Abstracts International*. 37 : 3517 – A ; December.
- Hurlock, E.B. (1964). *Child Development*. New York : McGraw – Hill Book company, Inc.
- _____. (1987). *Child Development*. 8th ed. New York : Mc Graw – Hill.
- Maslow, A.H. (1954), *Motivation and Personality*. New York : Hrper.
- Mussen, F.M. (1969). *The Psychological Development of The Child*. New Jersey : Prentice Hall.
- Radke, M.J. (1964). *The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude*. Miniapolis
University of Minnesota Press.
- Shoban, E.J. (1950). "The Assesment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment",
Journal of Psychology. 19 : 148.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
- แผนการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
- ตารางการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมความเชื่อมั่นใจตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมได้หลายทาง แนวทางประการหนึ่งที่สามารถกระทำได้ คือ การจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน แผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอวัฒนธรรมของตนด้วยวิธีการดำรงชีวิตด้วยการเล่าหรืออธิบายประกอบการใช้สื่ออุปกรณ์ตามวัฒนธรรมให้เพื่อนฟังและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยมีครูร่วมกิจกรรมสนทนาด้วย เพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ด้าย การกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ครูมีบทบาทในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลาย อธิบายวิธีการทำกิจกรรม และกระตุ้นเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นใจตนเองด้านการกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ได้รับการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานของเด็กปฐมวัย

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยเด็กได้นำเสนอวัฒนธรรมของตนด้านวิธีการดำรงชีวิตด้วยการเล่าประกอบการใช้สื่อ อุปกรณ์ ตามวัฒนธรรมให้เพื่อนฟัง และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมนี้จัดสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที
2. จัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน โดยเด็กได้นำเสนอวัฒนธรรมของตนด้วยวิธีการดำรงชีวิต ด้วยการเล่าประกอบสื่อ อุปกรณ์ ดังนี้

ขั้นนำ (เวลา 2 นาที)

1. ครูแนะนำเด็กที่จะสนทนาประจำวัน
2. บอกเรื่องที่จะเรียนและจุดประสงค์ให้เด็กทราบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (เวลา 15 นาที)

1. ให้เด็กเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดให้วันละ 1 กลุ่มวัฒนธรรม
2. ครูกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมที่จัดเตรียมมาเพื่อให้ทำร่วมกัน

ขั้นสรุป (เวลา 3 นาที)

1. เด็กและครูร่วมกันสรุปเรื่องที่เรียนร่วมกัน

บทบาทของครู

กระตุ้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมการทดลองปฏิบัติตามวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นและการแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเด็กต้องการ ให้คำชมเชยและกำลังใจเมื่อเด็กกล้าแสดงออกและมีความพยายาม ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ใช้คำถามโต้ตอบ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

การประเมินผล

สังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

แผนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้าน

1. การกล้าแสดงออก
2. ความภาคภูมิใจในตนเอง
3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ที่เน้นความเชื่อมั่นในตนเองในด้านการกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นกิจกรรมที่ให้นักนำเสนอวัฒนธรรมประจำถิ่นของตนด้วยการเล่าหรืออธิบายประกอบการใช้สื่อจริงตามวัฒนธรรมให้กับเพื่อนฟัง และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยมีครูร่วมกิจกรรมสนทนาด้วย เพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมสหศึกษายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน

ขั้นนำ (เวลา 2 นาที)

1. ครูแนะนำเด็กที่จะสนทนาประจำวัน
2. บอกเรื่องที่จะเรียนและจุดประสงค์ให้เด็กทราบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (เวลา 15 นาที)

1. ครูให้เด็กเล่าเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดให้ วันละ 1 กลุ่มวัฒนธรรม
2. ครูกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมที่จัดเตรียมมาเพื่อให้ทำร่วมกัน

ขั้นสรุป (เวลา 3 นาที)

ครูและเด็กร่วมกันสรุปเรื่องที่เรียนร่วมกัน

ตารางการจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน
การจัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ
4 วัน ดังนี้

สัปดาห์ที่ ของการทดลอง	ครั้งที่ ของการทดลอง	กิจกรรม
1	1	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	2	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายลาว
	3	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีน
	4	การสนทนาการแต่งกายของคนไทยภาคกลาง
2	5	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	6	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายลาว
	7	การสนทนาอาหารของคนไทยเชื้อสายจีน
	8	การสนทนาอาหารของคนไทยภาคกลาง
3	9	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	10	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายลาว
	11	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีน
	12	การสนทนาภาษาเกี่ยวกับคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ของคนไทยภาคกลาง
4	13	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	14	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายลาว
	15	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยเชื้อสายจีน
	16	การสนทนาศิลปะการแสดงของคนไทยภาคกลาง
5	17	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	18	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายลาว
	19	การสนทนาการเล่นของคนไทยเชื้อสายจีน
	20	การสนทนาการเล่นของคนไทยภาคกลาง
6	21	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายไทยโซ่ง
	22	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายลาว
	23	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายจีน
	24	การสนทนาเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยภาคกลาง

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง
- แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

คู่มือการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. การกล้าแสดงออก	จำนวน 5	ข้อ
2. การเป็นตัวของตัวเองและความภาคภูมิใจในตนเอง	จำนวน 5	ข้อ
3. การปรับตัวเข้ากับสังคม	จำนวน 5	ข้อ

กล่าวคือ

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็ก ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การกล้าแสดงออก ได้แก่
 - 1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด
 - 1.2 สบตากุ้สนทนาในขณะที่พูด
 - 1.3 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม
 - 1.4 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง
2. ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่
 - 2.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง
 - 2.2 ยอมรับในความสามารถของตนเอง
 - 2.3 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ
 - 2.4 สนุกสนานในการทำกิจกรรม
 - 2.5 ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ
3. การปรับตัวเข้ากับสังคม ได้แก่
 - 3.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบ
 - 3.2 การทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม
 - 3.3 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู
 - 3.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน

1. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองและเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของความเชื่อมั่นในตนเองจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ มาก ปานกลาง น้อย

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง (Baseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมสันทนาการเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน จัดกิจกรรมสันทนาการเข้าเน้นวัฒนธรรมพื้นฐาน 6 สัปดาห์ ติดตามผลอีก 2 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อนักเรียน วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน

การบันทึกการสังเกต

เมื่อความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับคะแนนความเชื่อมั่นซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดซ้ำ

การให้คะแนน

1. มาก หมายถึง กล้าตัดสินใจในที่ที่ไม่รีรอ แสดงความมั่นใจและถูกต้องในการทำกิจกรรมอย่างรวดเร็ว ให้ 2 คะแนน
2. ปานกลาง หมายถึง ตัดสินใจช้า ให้ 1 คะแนน
3. น้อย หมายถึง ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าทำ แสดงความไม่มั่นใจ ให้ 0 คะแนน

หมายเหตุ

ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้นและถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนใดให้นำจำนวนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนนมากให้ 2 คะแนน ซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตที่.....
 ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชั้นอนุบาล 2
 วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2545

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			
	มาก (2)	ปานกลาง (1)	น้อย (0)	หมายเหตุ
1. การกล้าแสดงออก				
1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด				
1.2 สบตากู่สายตาในขณะที่พูด				
1.3 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม				
1.4 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม				
1.5 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง				
2. ความภาคภูมิใจในตนเอง				
2.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง				
2.2 ยอมรับในความสามารถของตนเอง				
2.3 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ				
2.4 สนุกสนานในการทำกิจกรรม				
2.5 ตีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ				
3. การปรับตัวเข้ากับสังคม				
3.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้				
3.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม				
3.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้				
3.4 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและครู				
3.5 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม.....

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ
4. การกล้าแสดงออก					
4.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด	1	1	1	3	3
4.2 สบตาผู้อื่นในขณะพูด	1	1	1	3	3
4.3 กระตือรือร้นอย่างร่วมกิจกรรม	1	1	0	2	3
4.4 ยกมืออย่างร่วมกิจกรรม	1	0	1	2	3
4.5 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง	0	1	1	2	3
5. ความภาคภูมิใจในตนเอง					
5.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง	1	0	1	2	3
5.2 ยอมรับในความสามารถของตนเอง	0	1	1	2	3
5.3 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ	1	1	0	2	3
5.4 สนุกสนานในการทำกิจกรรม	1	1	1	3	3
5.5 ตีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ	0	1	1	2	3
6. การปรับตัวเข้ากับสังคม					
6.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้	1	0	1	2	3
6.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม	1	1	1	3	3
6.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้	1	1	1	3	3
6.4 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและครู	1	1	1	3	3
6.5 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน	1	1	1	3	3
คะแนนรวม	12	12	13	37	45

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 คือ อาจารย์อารมณ งามสุขสวัสดิ์

ผู้เชี่ยวชาณคนที่ 2 คือ อาจารย์อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์

ผู้เชี่ยวชาณคนที่ 3 คือ อาจารย์สดใส ชะนะกุล

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

ค่าดัชนีสอดคล้อง

$$IOC = \frac{37}{45} = 0.82$$

$$IOC = 0.82$$

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ



86

ที่ ทม 1012/๑๕๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ และแผนการจัดกิจกรรม

เนื่องด้วย นางสาวแสงเดือน จุฑาริ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา คันดิผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวแสงเดือน จุฑาริ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 คอ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ภาภรณ์ หะวานนท์



ที่ ทม 1012/ ๒๕๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ และแผนการจัดกิจกรรม

เนื่องด้วย นางสาวเดือน จุฑาริ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในครั้งนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์ ประธานโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเดือน จุฑาริ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ศท.๒๖๖



ที่ ทม 1012/ ๔๖๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านวังปลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ และแผนการจัดกิจกรรม

เนื่องด้วย นางสาวแฉเดือน จุฑารีย์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อรรถมณ งามสุขสวัสดิ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวแฉเดือน จุฑารีย์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119



ที่ ทม 1012/๔๕๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ และแผนการจัดกิจกรรม

เนื่องด้วย นางสาวเดือน จูธารี นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนนท์คพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สศไส ชะนะกุล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า เน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเดือน จูธารี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/๒๕๐๗

วันที่ 3 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวแสงเดือน จุฑาริ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา คันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนนท์คพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ชูชีพินิจ เกษมณี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวแสงเดือน จุฑาริ ซึ่งจะประกอบประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์กนกวรรณ ณะวานนท์)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางแสงเดือน ชื่อสกุล จูฑาริ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 23 ถ.เนื่องประดิษฐ์ ตำบลโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
โทรศัพท์	(032) 347042
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
พ.ศ. 2539	ค.บ. (เกียรตินิยม) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยสงครณี
พ.ศ. 2546	กศ.ม. วิชาเอก การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ